Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг бош нашри

РЎЗНОМА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ № 59 (20. 926) 1991 йил 27 март, чоршанба ◆ Рўзнома йилига 256 марта чиқади. Баҳоси 8 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН РАВНАҚИ БУТУН ДЕҲҚОНЧИЛИК-САНОАТИ ТАРАҚҚИЁТИ БИЛАН ЧАМБАРЧАС БОҒЛИҚ

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. КАРИМОВнинг республика қишлоқ хўжалиги ходимлари қурултойида сўзлаган нутқи

Азиз ўртоқлар!

Авваламбор сизлар билан дийдор кўришганимдан ғоят мамнун эканимни изҳор этишга, сиз азизларни, сиз орқали бутун Ўзбекистон деҳқонларини улуғ айём — Наврўз билан табриклашга, оилаларингизга қут-барака, ишларингизга ривож тилашга рухсат бергайсиз. Наврўз байрами деҳқончилик йили бошида халқимизга шодхуррамлик бахш этиб, биродарлик, дўстлик байрамига айланиб кетди.

Ҳурматли деҳқонлар!

Қурултойимиз бутун мамлакат учун мураккаб ва оғир бўлган пайтда ўтмоқда. Улуғ Ватан уруши давридан бери жамиятимизда бунчалик оғир шароит бўлмаган эди, десам янглишмасам керак. Сиёсий тарафкашлик кучайди. Турли-туман ижтимоий гуруҳларнинг ўзбошимчалиги, қарама-қаршилик, адоват уруғлари жамият барқарорлигини ларзага солмоқда.

Республикалар ўртасидаги ўзаро хўжалик алоқалари жар ёқасига келиб қолди, моддий-техника ресурслари билан таъминлаш режалари барбод бўлмоқда. Пухта ўйламасдан бошлаб қўйилган қатор ишларга харид бозоридаги қийинчиликлар қўшилиб, ҳаммаёқ чалкашиб бормоқда.

Саноат ва бошқа соҳалардаги ишлаб чиқариш муттасил пасаймоқда. Пулнинг қадри тушиб кетяпти. Нархнаво ошмоқда. Халқнинг озиқ-овқат ва моддий таъминоти ёмонлашяпти, унинг тинчлиги бузиляпти. Натижада қайта қуришга бўлган ишонч сусаймоқда.

Болтиқбўйи ва Кавказорти республикаларидаги миллатлараро муносабатларнинг кескинлашуви ҳам барчамизни ниҳоятда ташвишга солмоқда. Тоғли Қорабоғ, Жанубий Осетияда бўлаётган воқеалар, ҳозирги энг замонавий қурол-аслаҳалар қўлланилиши билан содир бўлаётган жиддий тўқнашувлар мамлакатимизни граждалар уруши ёқасига олиб келиб қўймоқда.

Баъзан тамомила мантиқсиз, ақлга сиғмайдиган воқеалар содир бўлмоқда. Ўтган йили мамлакатимизда ғалла ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан энг юқори ҳосил олинган эди. Бунга хурсанд бўлиш керак эди, лекин бу ҳосилнинг жуда катта қисми далада қолиб кетди. Давлат буюртмалари бажарилмади. Мамлакат эса яна чет элдан дон сотиб олишга мажбур бўлди.

Шу биргина мисолнинг ўзиёқ, менинг назаримда, давлат, унинг кучлари ва имкониятлари уддалаб бўлмас даражада ишдан чиқаётганини кўрсатиб турибди. Деҳқончилик соҳасида кўпдан-кўп масалалар бўйича тушунмовчилик мавжуд. Бу соҳани тараққий эттириш йўллари ҳақида ҳам бирор-бир ойдинлик сезилаётгани йўқ. Умуман, мамлакатга колхоз ва совхозлар керакми ўзи йўқми, деган баҳслар давом этмоқда. Айрим кишилар ердан батамом хусусий мулк сифатида фойдаланиш вақти келди, деб ерни парча-парча қилиб, фойдаланиш учун топшириб юборишни ҳам таклиф қиляптилар.

Мамлакатимиздаги ҳозирги аҳвол мана шундай. Бунинг сабабларини қаердан қидириш керак, нима учун бугунги вазият оғирлашиб қолди? Асосий гап шундаки, бир вақтлар қайта қуришни бошлаймиз деб, ишлаб чиқаришни бошқариш соҳасидаги талай камчиликларга эга бўлган эски системани деярли йўқ қилдик. Лекин янгиси бунёд этилмади. Мамлакатга ҳозир ниҳоятда зарур бўлиб турган тартиб-интизом йўқ ҳисоби. Ақл-заковат билан тўпланган тажриба ва анъаналар ҳам барбод этилмоқда.

Мен аввал ҳам бу фикрни айтган эдим, ҳозир яна такрорлайман: ахир ўзингиз ўйлаб кўринг, ўртоқлар! Янгисини яратмай туриб, аввалгисини барбод этиб ташлаш қайси ақлга сиғади? Янги уйни—иморатни қурмасдан, эски уйни—ўзимиз истиқомат қилаётган уйни йиқитиш, вайрон қилиш — бу ақлдан эмас. Бутун мамлакатимизда йўл қўйилган бундай хато ўзининг салбий таъсирини кўрсатмоқда.

Мен мазкур фикрларни бу ерда, қурултойда яна бир бор айтаётганимнинг сабаби шуки, республикамизда ҳам колхоз ва совхозлардан воз кечишга чақириб юрганлар оз эмас.

Мана шунинг учун биз бу масалада ўзимизнинг аниқ йўлимизни, бизнинг шароитга мос келувчи усулларни, хуллас, аграр сиёсатимизнинг қандай бўлиши кераклигини узил-кесил белгилаб олишимиз зарур.

Бу масала хусусида мен сўнгги вақтларда бир қатор машҳур деҳқонлар ва олимлар билан, колхоз ва совхозларнинг катта тажрибага эга бўлган раҳбарлари билан суҳбатлашдим. Уларнинг фикрлари шундан иборатки, бу ўринда республикамизга хос бўлган шарт-шароитларга албатта эътибор бермоқ зарур, айни вақтда эришилган ютуқларни, қўлга киритилган ижобий натижаларни ҳам инкор этмаслик керак. Республикамиз қишлоқ хўжалигини тараққий эттириш ҳамда сувдан фойдаланиш масалаларида бой тажрибага, катта имкониятларга эга эканлигини ким инкор эта олади? Ўтмиш ҳаётимизни фақатгина қора рангга бўяш — бу қайта хатога йўл қўйиш демакдир. Тарихимизни баҳолаганда халқимиз, жамиятимиз учун меҳнати синган инсонларга адолат, ҳақиқат кўзи билан қарашимиз керак, албатта.

Юртимизга ҳар йили Осиё, Африка, Лотин Америкасидаги мамлакатлардан ўнлаб делегациялар келади. Улар бизнинг чўл минтақаларимизни ўзлаштириш, ердан фойдаланиш хусусида тўплаган тажрибаларимизни ўрганадилар.

Бизнинг колхозларимиз, совхозларимиз ва агросаноат бирлашмаларимиз ялпи маҳсулотнинг деярли 80 фоизини етиштиради. Кўпчилик хўжаликлар пахта ҳосили бўйича, мева-сабзавот етиштириш ҳамда чорвачилик бўйича юксак даражада тараққий этган капиталистик мамлакатларнинг илғор хўжаликлари билан бемалол тенглаша олади. Бундай хўжаликларимизда нафақат самарали ишлаб чиқариш йўлга қўйилган, уларда аҳолининг ижтимоий таъминоти ҳам дуруст.

Шунинг учун ҳам қайси йўлдан боришимиз керак, деган масалани ҳал қилар эканмиз, назаримда, республикамизнинг ўзига хос хусусиятларини албатта эътиборга олишимиз керак. Улар нималардан иборат?

Биринчидан, суғориш зоналарида аҳоли зич жойлашган ва бу жойларда ер танқис. Ўзингизга маълумки, республикамизнинг аксарият минтақаларида ҳар бир меҳнатчига 1—1,5 гектар ва ундан ҳам озроқ ер тўғри келади. Бундай жойларда ерни хусусий мулк сифатида бўлиб бериш катта фожиага айланиб кетиши мумкин. Одамлар бир-бирларига шу қадар ёв бўлиб қолишлари мумкинки, бунинг оқибати нималарга олиб боришини айтиш қийин.

Иккинчидан, бизнинг деҳқончилигимиз — суғориладиган деҳқончилик. Катта-катта каналлар, суғориш ва дренаж тармоқларининг суғориладиган далалар билан боғлиқ бўлгани яхлит ер-сув комплексини юзага келтиради.

Ўйлаб кўринглар: бу яхлит комплексдан ерни узиб олиб, хусусий мулк сифатида фойдаланишга топшириб бўладими? Агар шундай қилинадиган бўлса, суғориш тармоқларию, сувнинг ўзини ҳам бўлиб бериш керак бўлади. Ахир сувсиз ер кимга керак? Унинг қадри борми ўзи?

Учинчидан, ўлкамизда асосий фондлар сув хўжалиги воситалари, машина-тракторлар, чорвачилик комплекслари, катта боғдорчилик-узумчилик хўжаликлари тарзида шаклланди. Бу кенг кўламдаги асосий ишлаб чиқариш воситаларини якка хўжаликларга қандай қилиб бўлиб бериш мумкин?

Тўртинчидан, пахта етиштиришга ихтисослашиб қолганимизни ҳам назардан қолдириб бўлмайди. Бу жуда меҳнатталаб экиндир, бироқ жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликлари майдонларининг кенг-кенг бўлиши, яъни бир минг гектардан бошлаб то 6-8 минг гектаргача бўлиши, суғориладиган пайкалларнинг 4-12 гектар ерни эгаллаши, қудратли машина-трактор парки туфайли меҳнатнинг 80 фоизига қадар қисми механизмлар ёрдамида бажарилмоқда. Бу эса ишни осонлаштириб, меҳнат унумдорлигини таъминламоқда. Шунинг ҳаммасини ҳисобга олсак, ишончимиз комилки, жамоа ва давлат хўжаликларини тарқатиб юборишга бугун асос йўқ. Лекин сир эмаски, колхоз ва совхозлардаги ишлаб чиқариш муносабатлари замон талабларига жавоб бермай қоляпти.

(Давоми иккинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ХОДИМЛАРИ ҚУРУЛТОЙИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ ЖУМҲУРИЯТ МЕҲНАТКАШЛАРИГА МУРОЖААТИ

Қадрли ўртоқлар!

Жумҳуриятимиз қишлоқ хўжалиги ходимларининг бу йилги қурултойи мамлакатимиз ўз бошидан ўта масъулиятли дамларни кечираётган бир даврга тўғри келди. Қайта қуриш даври иқтисодий, ижтимоий, сиёсий зиддиятлари ҳаётимизга кириб келаётган демократик жараёнларнинг жамиятдаги айрим бузғунчи кучлар фаолияти туфайли кескинлашуви кун тартибига Иттифоқ тақдири масаласини қўйди.

Эндиликда ҳаммамизга маълумки, Ўзбекистон халқлари ҳозирги шароитни жуда яхши тушунган ҳолда янгиланаётган Иттифоқ ҳамда жумҳуриятимизни унинг таркибига мустақил давлат сифатида кириши учун овоз бердилар. **Биз, қурултой қатнашчилари Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашларига мурожаат қиламиз.**

Жумҳуриятимиз раҳбариятининг юртимиз иқтисодий ва сиёсий мустақиллигини таъминлаш, халқ фаровонлигини янада ошириш мақсадида амалга ошираётган ишларини тўла маъқуллаймиз. Бу соҳада қилинаётган ишларга ҳар бирингиз ҳиссангизни қўшасиз деб ишонамиз.

Ўзбекистон равнақи, унинг келажаги — қишлоқ хўжалиги, бутун агросаноат тараққиёти билан чамбарчас боғлиқдир.

Бугунги куннинг энг долзарб масаласи — жумҳурият қишлоқ хўжалигини, у билан боғлиқ барча тармоқларни биргаликда узвий ривожлантириб, аҳолининг озиқ-овқатга бўлган эҳтиёжларини тўлиқ қондиришдир.

Пахтачиликка ихтисослаштирилган ишлаб чиқариш билан бир қаторда чорвачиликни, мева-сабзавотчиликни, дон етиштиришни, пиллачиликни ва бошқа барча соҳаларни янгича иқтисодий хўжалик юритиш усуллари ва ўзаро мутаносиблик асосида ривожлантириш бош вазифамиздир.

Меҳнат унумдорлигини ошириш, деҳқончилик маданиятини кўтариш, бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида қишлоқ жойлардаги кам даромадли оилаларни ижтимоий муҳофаза қилиш доим диққат марказимизда туриши лозим. Қишлоқда маданий-маиший тармоқларни кенг ривожлантириш, деҳқонлар турмуши шароитларини яхшилаш, уларнинг маънавий эҳтиёжларини қондириш ҳамма ишларимизнинг бош мезони бўлмоғи лозим.

Барчамиз бир тан, бир жон бўлиб ҳаракат қилсак, ҳамжиҳат, ҳамдард бўлсаккина бу муҳим ишларни амалга ошириш мумкин бўлади.

Ўртоқлар, куни кеча ҳаммамиз учун азиз бўлган Наврўз байрамини ўтказдик. Бобо деҳқонларимиз бу байрамдан кейин белни маҳкам боғлаб енгини шимариб баҳор ишларини бошлаб юборганлар. Шу сабабли биз тезда экиш-тикиш учун зарур бўлган ишларни поёнига етказиб, ғанимат дамлардан унумли фойдаланмоғимиз керак.

Шу ўринда бизнинг энг яқин ёрдамчиларимиз бўлган **механизаторларга мурожаат қиламиз:** техника ремонтини соз ва сифатли ўтказиб, бу йилги ҳамма экинларни ўз вақтида экиб олиш чораларини кўришга чақирамиз.

Юртимизда сув доим ҳаёт рамзи сифатида ардоқланиб келинган, унинг ҳар бир томчиси қадрига етилган. Шу сабабли биз **сув хўжалиги ходимларидан** илтимос қиламиз: сизларнинг ишни қандай ташкил қилишингиз кўп жиҳатдан жумҳуриятимиз иқтисодиётига ва унинг экологик ҳолатига жуда катта таъсир кўрсатади. Сув ресурсларининг танқислигини инобатга олган ҳолда унинг исроф бўлишига йўл қўймасликка, ҳамда суғориш ишларини фан-техника ютуқлари асосида олиб боришга чақирамиз.

Ўртоқлар!

Жумҳуриятимизда деҳқончилик маҳсулдорлигини оширишнинг яна бир имконияти — ернинг мелиоратив аҳволини яхшилашдан иборатдир.

Биз республика **сув хўжалиги ва сув қурилиш ташкилотлари ходимларидан** давлат томонидан берилаётган маблағлардан оқилона фойдаланишни сўраймиз. Қишлоқ хўжалиги учун керакли бўлган техника, уруғ ва ёқилғи-мой етказиб бераётган саноат ходимларига қанчалик қийин эканлигини биз яхши ҳис этамиз. Сўнгги йилларда узилиб қолган иқтисодий алоқалар сизларни жуда қийин аҳволга солиб қўйди. Лекин сизлар бу қийинчиликларни енгиб, қишлоқ хўжалиги учун сувдек зарур нарсаларни бизларга ўз вақтида етказиб берасизлар деган катта умиддамиз.

Деҳқоннинг пешона тери билан етиштирган маҳсулотини элимиз дастурхонига тўла-тўкис етказиб бериш асосий вазифалардандир. Исрофгарчилик қадимдан энг ёмон нарса ҳисобланган. Афсуски, сўнгги пайтларда шу нарсани сал эсдан чиқаргандай бўлаяпмиз. Исрофгарчиликка қарши курашишнинг унумли йўли — етиштирилган маҳсулотларни қайта ишлашдир. Шунинг учун биз **қайта ишлаш корхоналари ходимларига** мурожаат қиламиз: сўнгги пайтларда сизлар томонингиздан жуда кўп хайрли ишлар қилинаяпти, сизларнинг уддабуронлигингиз натижасида кўпгина жойларда қўлбола цехлар ишга туширилди, лекин шунга қарамасдан бугунги кунда етиштирилган маҳсулотнинг деярли учдан бир қисми исроф бўлмоқда. Шу сабабли барча имкониятларни ишга солиб, маҳсулотни қайта ишлаш ҳажмларини иложи борича ошириш зарур.

Деҳқоннинг унумли ишлаши учун унинг хонадони болачақасидан, рўзғоридан кўнгли тинч бўлиши лозим. Биз, **азиз ўқитувчилар ва шифокорлар, савдо ва маиший хизмат ходимларига** мурожаат қилиб, бу соҳалардаги ишларни янада жонлантириш, инсонга бўлган ғамхўрлик, меҳр-шафқат удумларини янада равнақ топтиришда ўз меҳнатларини аямасликка чақирамиз.

Жумҳуриятимиз Президенти ва раҳбарияти томонидан деҳқонлар аҳволини яхшилаш борасида анчагина ишлар амалга оширилмоқда. Меҳнаткашларимизга томорқа ерлари берилишининг ўзи оламшумул иш бўлди. Лекин ажратилган ерларнинг кўпчилигидан унумли фойдаланилмаётгани ачинарли ҳолдир.

Азиз қурувчиларимиздан қанчалик қийин бўлмасин бор ички имкониятларни ишга солиб меҳнаткашларга уй-жой қуриш муаммосини ечишни ҳамда қишлоқларимизда социал-маданий объектларни соз ва сифатли қилиб қуриб беришни сўрардик.

Шу ўринда томорқа ери олган ўртоқларимиз долзарб вақтларини ўтказмасдан кўчат — сабзавотларни экиш ишларини бошлаб юборишлари лозимлигини эслатиб ўтмоқчимиз.

Куни кеча республика Президентининг Фармонида шахсий томорқа хўжаликларининг эгалари бўлмиш деҳқонларга молиявий ёрдам бериш ва улар уюшмаси моддий-техника базасини мустаҳкамлаш учун ажратган 1 миллиард сўм маблағ бу ишларни амалга оширишда катта гаровдир. Шу сабабли биз **шахсий хўжалик уюшмаси аъзолари** юқорида айтилган ишларни зудлик билан амалга оширади деган умиддамиз.

Биз қурултой қатнашчилари жамоа ва давлат хўжаликларининг зарурлигини тан олиб, уларни янада ривожлантириш билан бир қаторда меҳнатни ташкил қилишнинг янгича йўллари учун ҳам кенг имкониятлар яратиб беришимиз керак, деб ҳисоблаймиз.

Бундан буён асосий диққат-эътиборни ижара алоқаларини ширкат ва деҳқон хўжаликларини ҳамда акционер жамоаларини тузишга ва уларни янада такомиллаштиришга қаратмоғимиз керак.

Ота-боболаримиздан мерос бўлиб қолган ерга бўлган ҳурматни тиклаш учун **оқсоқолларимиз**га мурожаат қиламиз. Ўсиб келаётган ёш авлодга таълим-тарбия беришда сизларнинг бой тажрибангиз жуда катта аҳамиятга эга. Сизларнинг оқилона фикр ва маслаҳатларингиз жумҳуриятимизда тартиб-интизомни мустаҳкамлашда халқимизнинг тинч ҳамда фаровон яшашида энг керакли восита бўлиб хизмат қилади.

Олимларимиз деҳқончиликни илмий асосда олиб бориши учун ҳаракат қилаётган бўлсалар ҳам, ҳали амалга оширилмаган ишлар жуда кўпдир. Ишончимиз комилки, сизлар халқимиз дастурхонини тезроқ нозу неъматларга тўлдиришнинг илмий асосли йўлларини топиб берасизлар.

Биз ишонамизки, бундан буён ҳам сизлар янги навларни яратиш, илғор технологияларни жорий қилишда жонбозлик кўрсатасиз ва деҳқонларимиз меҳнатини енгиллатишга ўз ҳиссаларингизни қўшасиз.

Ўртоқлар!

Бутун Иттифоқимизда сиёсий ва иқтисодий танглик ҳукм суриб турган бир пайтда биз юртимиз меҳнаткашларининг интернационал бирлиги, матонати ва сабр-тоқатига ишонамиз. Ҳар биримиз жумҳуриятимизда осойишталикни сақлашга, бир-биримизга бўлган меҳр-оқибатни тиклашга ўз ҳиссамизни қўшамиз деган умиддамиз. Бугунги кунда шахсий манфаатларимизни ва ғаразларимизни четроққа қўйиб элнинг қорнини тўйдириш, устини бут қилишга ҳаммамиз баб-баравар ҳаракат қилишимиз керак.

АМАЛИЙ ИШЛАР ДАВРИ

26 МАРТ КУНИ ТОШКЕНТДА ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ XIV СЪЕЗДИНИНГ ИККИНЧИ БОСҚИЧИ БЎЛИБ ЎТДИ

Жумҳурият касаба уюшмалари съезди иккинчи босқичининг иштирокчилари қабул қилинган ҳужжатларда мустақиллик, ихтиёрийлик ҳамда давлат ва хўжалик бошқаруви идораларига тобе бўлмаслик, улар назоратидан четда бўлиш принципларини қайд этдилар.

Съезднинг биринчи босқичи бўлиб ўтган 1990 йил сентябрь ойидан буён ярим йилдан кўпроқ вақт ўтди. Ўшанда делегатлар Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясини тузиш тўғрисидаги декларацияни ишлаб чиқишган эди. У ҳозирги кундаёқ турмушга фаол татбиқ этилаяпти, амалий иш олиб борилаяпти ҳамда бутун касаба уюшмаси ҳаракатида туб тузилиш ва сифат ўзгаришлари қилиниши зарурлигини исботлади.

Жумҳурият оммавий ахборот воситаларида Ўзбекистон ССР касаба уюшмалари Федерациясининг Устави ҳамда унинг яқин давр ва истиқболга мўлжалланган амалий ҳаракатлари Дастури лойиҳаси эълон қилинган эди. Лойиҳаларини муҳокама қилишда деярли барча бошланғич касаба уюшмалари ташкилотлари иштирок этди, жумҳуриятдаги энг оммавий жамоат ташкилотининг минглаб аъзолари ўз фикрларини, таклифларини, мулоҳазаларини ва тузатишларини билдирдилар. Съезднинг иккинчи босқичи очилиши арафасида касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши тушган барча таклифларни системага солиш, таҳлил қилиш ва умумлаштириш борасида катта ишларни амалга оширди.

Федерация кенгашининг раиси Б. А. Алламуродов съездда сўзлаган нутқида шу ҳақда гапирди. У бошланғич ташкилотларнинг кўпчилиги, касаба уюшмалари оддий аъзоларининг аксарияти тузилиш ва сифат ўзгаришлари тўғрисидаги ғояни маъқуллаганини, фуқароларнинг тармоқ ва ҳудудий бирлашмаларига кўпроқ мустақиллик бериш хусусида ўртага қўйилган қоидаларни қўллаб-қувватлаганликларини таъкидлади.

Янги Уставнинг асосий қоидаларига бир қанча тузатишлар киритилди, касаба уюшмалари эълон қилган барча ижтимоий, сиёсий, ёшлар ва бошқа ташкилотлар ҳамда ҳаракатлар билан тенг ва эркин шериклик қилиш принциплари ҳам ўз ифодасини топди.

(Давоми иккинчи бетда).

Республика комиссиясининг мажлиси

Чакана нархларнинг ислоҳ қилиниши муносабати билан жумҳурият аҳолисини ижтимоий ҳимоялаш тадбирларини тайёрлаш ва ўтказиш республика комиссиясининг навбатдаги мажлиси 25 март куни ўтказилди. Мажлисни Ўзбекистон ССР Вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов олиб борди.

Аҳолига компенсация тўлаш ишларининг бориши ҳақида Ўзбекистон ССР Вазирлар Кабинети Раисининг ўринбосари, мазкур комиссия раисининг муовини Б. С. Ҳамидов ахборот берди.

Мажлисда таъкидлаб ўтилганидек, нархларнинг ўзгариши муносабати билан аҳолига қўшимча ҳақ тўлаш ишлари бошлаб юборилганига қарамай, аксарият вилоятлар ва шаҳарларда бу муҳим тадбирни амалга ошириш соҳасидаги ишлар лозим даражада авж олдирилмаган. Айрим ташкилотлар ва муассасаларда эса компенсация олувчиларнинг рўйхатини тузишда тегишли ҳужжатларни расмийлаштиришда сусткашликка йўл қўйилмоқда.

Бу борада тарғибот ва тушунтириш ишларини кучайтириш, давлат банки муассасалари ходимларининг ва бошқа мутахассисларининг телекўрсатув орқали суҳбатларини ташкил этиш зарурлигига эътибор қаратилди.

Аҳолидан тушаётган кўпдан-кўп саволларни инобатга олиб, мазкур масала билан бевосита шуғулланувчи ташкилотларнинг раҳбарлари зиммасига меҳнаткашларнинг саволларига малакали жавоб берилишини уюштириш вазифаси юклатилди.

(ЎзТАГ).

ФУҚАРОЛАР, ТАШКИЛОТЛАР, КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР, ЖАМОА ХЎЖАЛИКЛАРИ, ДАВЛАТ ХЎЖАЛИКЛАРИ ВА БОШҚАЛАР ДИҚҚАТИГА.

Чакана нархларнинг ўзгариши туфайли аҳолига компенсация тўлаш билан боғлиқ масалалар юзасидан қуйидаги телефонлар орқали мурожаат қилишингизни сўраймиз:

Социал таъминот вазирлиги — 55-67-76
Жамғарма банки — 45-35-49, 45-35-44
Алоқа вазирлиги — 33-62-54, 33-47-49
Молия вазирлиги — 39-16-24, 39-19-45

Давлат меҳнат ва ижтимоий масалалар комитети — 41-79-06, 41-76-09.

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. КАРИМОВнинг республика қишлоқ хўжалиги ходимлари қурултойида сўзлаган нутқи

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Қишлоқ хўжалик соҳаси, унинг тармоқларини янги иш услубига ўтказаётган ислоҳотнинг асосий мақсади авваламбор деҳқонларимизнинг ишдан манфаатдорлигини тубдан ўзгартиришдир, ўз меҳнатини — ҳосили, пировард натижасини биринчи навбатда ўзларига қайтаришдир, уларнинг турмуш даражасини, савиясини кўтаришдир.

Демак, бизнинг ҳозирги асосий вазифамиз деҳқонларга ўз меҳнати самарасидан тўла-тўкис фойдалана олишга бўлган ишончини кучайтиришимиз керак. Бу эса деҳқонларга деҳқон ишончини қайтаришдир. Қишлоқда қайта қуришнинг асосий мазмуни, менимча, мана шундан иборатдир.

Қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқаришни қандай ташкил қилмайлик, қай томонга бурмайлик, бир нарсани ҳеч қачон унутмаслигимиз керак. У ҳам бўлса шуки, деҳқон бой бўлмасдан — ишчи ҳам, зиёли ҳам тўқ бўлиши мумкин эмас, халқимизнинг, эл-юртимизнинг ҳаётини, келажагини фаровон қилиб бўлмайди. Бу аниқ гап.

Шунга асосланиб, жамоа ва давлат хўжаликларининг ишларини тубдан ўзгартиришимиз керак, шахсий, кооператив ва деҳқон фермер хўжаликларига кенг кўламда йўл очиб беришимиз лозим.

Колхоз ва совхозларга келганда, авваламбор, уларнинг хўжалик юритиш механизмини қайта қуриш керак.

Биринчидан, раҳбарликнинг маъмурий-буйруқбозликка асосланган усуллари иқтисодий, бозор муносабатларига асосланган усуллар билан алмаштирилмоғи керак. Бошқарувнинг бутун механизми шахс ва коллективнинг моддий манфаатдорлиги қоидаларига асосланиши лозим. Шунда кам сарф-харажат билан кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқаришга эришиш мумкин.

Иккинчидан, ҳозирги хўжаликларнинг ички тузилиши ижара-кооператив усулига алмаштирилиши керак. Барча ишлаб чиқариш воситалари ва хизмат кўрсатиш соҳалари мустақил хўжалик ҳисобидан ижара, кооператив ва акционер коллективлари билан алмаштирилиши лозим.

Республикамизда юқорида айтилган услубда, оила ва ижара пудрати асосида иш кўраётган кўпгина хўжаликлар мавжуд. Уларнинг иш натижалари эски услубда ишлаётган хўжаликларнинг иш натижаларига нисбатан анча юқори. Чунки улар замиридаги иқтисодий омил механизми оддий ишчи манфаатини жамоат манфаатлари билан чамбарчас боғлаган. Меҳнат ҳақини ошириш ва моддий фаровонликни юксалтиришни таъминлайди. Бундай хўжаликларда бошқарув аппарати кескин қисқаради. Масалан, Ким Пен Хва номли колхознинг бошқарув аппарати 6 кишидан иборат.

Мана шу янги услубда ишлайдиган давлат ва жамоа хўжаликларига биз кенгроқ йўл очиб беришимиз лозим. Уларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлашимиз керак.

Биз меҳнат жамоаларини ижара муносабатларига жалб этиш бўйича янада фаол иш олиб боришимиз зарур.

Кейинги йилларда бизларни ташвишга солаётган катта бир муаммо тўғрисида айтиб ўтишим керак. Айрим кишиларнинг жамоа хўжаликларини бўлиб ташлаш керак деган талаблари жуда кўпайиб кетяпти. Буни қаранги, ўтган йили экиладиган ер кўпаймаса ҳам республикамизнинг ўзида қўшимча 60 га яқин хўжалик пайдо бўлибди.

Албатта, ҳаётнинг ўзи олдимизга қўяётган масалаларни бир ёқадан бош чиқариб, баҳамжиҳат кўриб чиқишимиз керак. Лекин бу ҳол кўп жойларда, очиғини айтганда, айрим кишиларнинг ўзлари учун раҳбарлик лавозимларини яратиш, маҳаллий ҳокимият ва мансаб учун курашига айланиб кетаётганини яққол кўриш мумкин.

Мана шу амалга интилаётган кишилар эртага бозор иқтисодига ўтганда, фойда бермаётган, ўзини боқиш қўлидан келмаётган майда хўжаликларнинг, шу хўжаликларда пешона тери тўкиб меҳнат қилаётган деҳқонларнинг тақдирини ўйлайдиларми ёки йўқми? Шундай хўжаликлар борки, улар топган даромадидан таҳминан ярмини амалда мансабдорларга маош тўлашга сарфлайди. Бу сизга маълум. Буни қандай баҳоласа бўлади?

Ижарадорлик ва матлуботчилик бундай ноҳуш ишларни инкор этади. Шу сабабли ижарадорлик яхши йўлга қўйилган жойларда жамоа хўжаликларини бўлиш, уларни майдалаштириш ҳақидаги талаблар ҳам тушмаяпти.

Бу — табиий қонуний бир ҳолдир. Бундай жойларда меҳнаткашлар ва раҳбарлар кўпроқ ишни яхши ташкил қилишни ўйлайдилар. Бошқа ишларга ва ҳаракатларга уларнинг вақти ҳам қолмайди.

Бозор иқтисодига ўтаётирмиз. 650 хўжаликнинг банкдаги ҳисобларида бир тийини ҳам йўқ. Эртага улар аҳолисини нима ҳисобидан боқади? Наҳотки, давлат боқади деб ўйлашса? Кўрпага қараб оёқ узатиш лозимлигини бугун рўй-рост айтишимиз керак. Шундай экан, раҳбар келажакни олдиндан кўра билиши керак. Ҳаёт маромини сезмайдиган раҳбар раҳбар эмас.

Халқимизни озиқ-овқат билан таъминлашнинг биринчи йўли колхоз-совхозларни янгича асосда ривожлантириш бўлса, иккинчиси — шахсий ёрдамчи хўжаликларни кучайтиришдир.

Илгари ҳар бир оилага 12 сотих ер тўғри келган бўлса, 1991 йил бошида бу рақам 17 сотихни ташкил этди. Йил охирида шахсий хўжаликларга ажратилган ер 500 минг гектардан ошиб кетади, яъни 1988 йилга нисбатан 2,5 марта кўпаяди.

Тармоқларни кўпайтириш ва кенгайтириш ҳисобига 600 минг киши меҳнатга жалб этилди. Кўплаб одамлар иш билан таъминланди, бу эса қишлоқлардаги ижтимоий кескинликни муайян даражада камайтирди.

Шахсий томорқаларни кўпайтиришнинг яна бир афзаллик томони шундан иборатки, бу тадбир қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, айниқса озиқ-овқат маҳсулотлари миқдорини оширишга имкон беради. Ҳисоблар шуни кўрсатяптики, мавжуд шахсий хўжаликлардаги ҳосилдорлик колхоз, совхозлардагига нисбатан 2-3 баравар кўпдир. Ҳозирнинг ўзида қишлоқ хўжалиги маҳсулотининг 26 фоизи, шу жумладан гўштнинг 49 фоизи, сутнинг 65 фоизи, жуннинг 66 фоизи ва сабзавотнинг 43 фоизи шахсий томорқаларда етиштирилаяпти. Ўтган йилнинг ўзида якка хўжаликларда етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотининг умумий ҳажми 300 миллион сўмлик ошди.

Халқимизнинг, деҳқонларимизнинг фаровон яшашини таъминлаш, уларнинг даромадини кўпайтириш асосий мақсадимиз экан, шуларни рўёбга чиқариш йўлларини изчиллик билан чуқур ва пухта ўйлаб топишимиз зарур. Иқтисодчиларнинг айтишига қараганда, деҳқонлар даромадини кўпайтиришнинг учта асосий манбаи бор. Ана шу масала хусусида алоҳида тўхталиб ўтиш керак деб ўйлайман.

Биринчи манба — қишлоқ аҳлининг иш ҳақини ошириш, асосий маърузада жамоа хўжаликларида ишни ташкил этиш, меҳнат унумдорлигини ошириш ҳақида кўп тўғри гаплар айтилди. Маҳсулот таннархини камайтириш, пахта сифатини яхшилаш, харид нархини ошириш, кўл терими ва машина терими учун тўланадиган ҳақни ошириш ҳисобидан ўтган йили халқимиз анча наф кўрди.

Иккинчи манба шуки, уни тўла очиш учун қишлоқдаги ижтимоий муаммоларни зудлик билан ҳал этиш зарур; болалар боғчалари, шифохоналар қуриш, коммунал ва маиший хизмат тармоғини кенгайтириш, нафақа ва бошқа пул ёрдамлари даражасини ошириш вазифалари шу жумлага киради. Ҳозирча қишлоқ аҳли ижтимоий фондлардан етарлича фойдаланаётгани йўқ.

Аҳоли даромади ва турмуш даражасини ўстиришнинг **учинчи манбаи** — шахсий томорқаларни кенгайтириш. Томорқа беришдан мақсад фақат қўшимча маҳсулот олишга эришишдан иборат эмас. Бу — уй-жой қурилишини ривожлантириш, одамларни, айниқса аёлларимизни иш билан таъминлаш, кичик корхоналар ташкил этиш имкониятларини ҳам яратади. Шуни айтиш керакки, ер ажратиб берилаётганда кўпгина хўжалик раҳбарлари хавотирда эди — улар жамоа хўжаликларида етиштириладиган маҳсулот камайиб кетмасмикин, деб ўйлаган эдилар. Бу хавотир ўринсиз бўлиб чиқди. 1990 йилда жамоа хўжаликлари маҳсулоти 1989 йилдагига нисбатан 103 фоизни ташкил этди. Шахсий хўжаликларнинг берган маҳсулоти ҳажми 108 фоизга ўсди.

Аммо бу борада ҳали муаммолар оз эмас. Баъзи колхоз ва совхозлар бу муҳим ишдан ўзларини четга олмоқдалар. Кези келганда шуни айтишим керакки, яқинда ташкил этилган шахсий хўжалик уюшмасидан умидимиз катта.

Деҳқонларга ортиқча маҳсулотларни сотиш ва қайта ишлашни ташкил қилиш, уюшма аъзоларининг манфаатларини ҳимоя этиш, уларни қурилиш материаллари, кўчат, мевали дарахт ва ток кўчатлари билан таъминлаш, илмий ва амалий ёрдам бериш вазифалари ана шу ташкилотнинг зиммасидадир.

Ўзларингизга маълумки, бундан 4-5 кун аввал Ўзбекистон ССР Президентининг «Шахсий томорқа хўжаликларининг эгалари бўлмиш деҳқонларга молиявий ёрдам бериш ва улар уюшмаси моддий-техника базасини мустаҳкамлаш тўғрисида»ги фармони эълон қилинди. Бу ҳужжат билан танишганлигингизни ҳисобга олиб, у ҳақда икки оғиз гапираман, холос.

Ушбу фармонга биноан деҳқонларга, шахсий ёрдамчи хўжалик эгаларига молиявий ёрдам тариқасида 1 миллиард сўм ажратилиши уларнинг ижтимоий аҳволини яхшилашда катта омил бўлади. Қўшимча ажратилаётган молиявий ёрдам асосан иқтисодий жиҳатдан заиф хўжаликларни қўллаб-қувватлашга, моддий-техника базасини кенгайтиришга ва мустаҳкамлашга, маҳсулотни қайта ишлайдиган кичик корхоналар қуришга, транспорт воситалари, кичик механизация техникаси ва чорва молларни сотиб олишга сарфланади. Шуни очиқдан-очиқ айтишимиз керакки, деҳқонларимиздан қарзимиз жуда кўп. Шахсий хўжаликларга берилаётган ҳозирги ёрдам — биринчи қадам, хамир учидан патир деса бўлади. Қарзимизни узишимиз учун ҳали кўп хизмат қилишимиз керак. Аминмизки, бу ҳаражат 3-5 йилдан кейин республикамизга икки-уч баравар ортиғи билан қайтади.

Ишлаб чиқаришнинг бошқа янги усули — деҳқон фермер хўжалиги имкониятларини ҳам ҳисобга олмаслик, бизнинг фикримизча, хатодир. Булар қишлоқ хўжалигини инқироздан олиб чиқадиган йўлдир.

Деҳқончилик хўжаликларининг асосий хусусияти шундаки, унинг кўлами ва имкониятлари кенг, энг муҳими, у товар ишлаб чиқаради, У доимий фойдаланишга берилган шахсий томорқа ерларида ривожланади. Бошқача қилиб айтганда, деҳқонларимиз ернинг ҳақиқий эгаси бўлиб қолади, лекин уни сота олмайди. Демак, деҳқонларимизнинг манфаатдорлиги кучаяди, у ўз ихтиёри билан, ўз оиласининг эҳтиёжларини кўзлаб унумли меҳнат қилишга қодир бўлади.

Бу шаклдаги хўжалик юритишни ҳоҳловчиларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш барча совет ва хўжалик ташкилотлари, колхоз ва совхоз раҳбарларининг бурчидир.

Деҳқончилик хўжаликларини қисқа вақт ичида керакли техника воситалари билан таъминлаш лозим.

Иқтисодиётимизнинг муҳим соҳаси бўлган қишлоқ хўжалигида фақат кетмон, белга ва паншаха билангина чекланиб қолмай, замонавий машиналарни кенг жорий этиш даркор.

Одамлар кичик тракторларни, бошқа қулай ва ихчам техника воситаларини талаб қилмоқдалар. Афсуски, саноатимиз бу ниҳоятда зарур эҳтиёжларни ҳануз қондирмаяпти.

Шу боис республикамизда деҳқон хўжаликлари учун кичик ҳажмдаги техника воситаларини ишлаб чиқаришни ташкил этиш жуда катта муаммога айланиб қолди. Буни ўзимизда жойлашган саноат корхоналари орқали ҳал қилишимиз зарур.

Деҳқон хўжаликларини ривожлантиришнинг яна бир ҳал этилиши лозим бўлган масаласи бор. Бу чорвачилик маҳсулоти етиштиришдир. Бундай хўжаликларнинг кўпчилиги сут етиштиришга ихтисослашган, баъзилари эса бўрдоқичилик билан шуғулланади. Аввалambor шу хўжаликларни ем-хашак билан етарли таъминлаш лозим. Молларнинг зотини яхшилаш, унинг маҳсулдорлигини ошириш биринчи навбатдаги вазифалардандир.

Ҳозирги кунда бу муаммоларни асосан бартараф қилиш учун жойларда катта иш олиб борилаяпти. Шахсий деҳқончилик билан шуғулланаётганларга ҳам хўжаликлар, ҳам давлат томонидан ем-хашак ажратилмоқда.

Масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Бу оилаларни сигир билан таъминлаш муаммоси. Эътиборингизга бир таклифни ҳавола этмоқчиман:

Келинглар, шу йилнинг ўзида қишлоқда яшовчи барча оилаларни сигир билан таъминлайлик.

Бунга қандай эришиш мумкин? Бунинг бир неча йўллари бор. Мол сотиб олиш учун махсус кредит бериш мумкин. Ёки жамоа подаларидан ҳар бир оилага бузоқ топшириш шарти билан, имкони бўлса, ҳатто шу шартсиз ҳам текинга сигир бериш мумкин.

Менимча, ҳар бир хўжаликнинг шароитини ҳисобга олган ҳолда бу масаланинг ҳар хил ечимлари топилиши мумкин. Агар бу ишга астойдил киришсак, имоним комилки, натижа албатта самарали бўлади. Ўшанда болаларимизни сифатли озиқ-овқат билан таъминлаш анча йўлга қўйилган бўлар эди.

Ўртоқлар! Бу ерга йиғилган аксарият кишиларни бошини қотираётган масалалардан бири — қишлоқда яшайдиган одамларни иш билан таъминлашдир, десам янглишмаган бўламан.

Саноат ишлаб чиқаришининг имкониятлари ҳақида ортиқча гапириб ўтиришнинг ҳожати йўқ деб ҳисоблайман. Ҳар бир хўжаликда бу муҳим ишга жон куйдирадиган одамлар бўлиши керак. Бу ўринда кадрлар ҳамма ишни ҳал қилади, деган эски иборани эслатиб ўтиш жоиздир. Фақат бор куч-қувватини, ақлидрокини, ишбилармонлигини тўлиқ ишга солган мутахассислар колхоз ва совхозларда кичик корхоналарни қуриш масаласини жойидан силжитиши мумкин.

Агар мазкур хўжаликларни бошқараётганлар халқ билан бирга бўлса, у билан ҳамжиҳатликда ишласа, доимо омма билан бирга ишлай олса, унинг ишончини қозонса, ўша жойларда албатта муваффақият бўлади. Ана шундай ташаббускорларни, жамоа, хўжалик, ноҳия ва вилоят раҳбарларини ҳар доим рағбатлантириб, уларнинг белини бақувват қилиб меҳнатига яраша иззат қилишимиз зарур.

Бу масалаларда биз Қишлоқ хўжалиги вазирлигидан, республика Иқтисод қўмитасидан жиддий ёрдам кутамиз, талаб қиламиз. Улар ёрдамчи соҳаларни ривожлантириш учун тегишли шароитлар яратиб беришлари керак.

Ахир сиз билан биз вилоят ижроия комитетлари, деҳқончилик билан саноат ташкилотларининг жиддий ёрдамисиз бу муҳим иш ҳали-бери йўлга тушмаслигини қачон фаҳмлаб етамиз. Ёрдамчи хўжаликлар, соҳалар тараққий қилмаса деҳқоннинг аҳволи нима кечади? Далаларда етиштирилган ноз-неъматлар халқ дастурхонига тортилмай қолиб кетаверади-ку. Айни вақтда бу қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқариш ҳажмларининг қисқаришига олиб келади.

Яна бир жиддий масала бор, ўртоқлар. Жойлардаги маҳсулот тайёрлаш идораларининг ишлари кўнгилдагидек ишламаяпти. Аслида улар деҳқон етиштирган маҳсулотни иложи борича чиқитсиз қабул қилиб олиши лозим, токи деҳқон бундан наф кўрсин. Маҳсулот тайёрлаш идораларида эса чайқовчилар кўпайиб кетган. Улар фақат ўз фойдасини ўйлайди, холос.

Бу идораларнинг ишини тубдан қайта кўриб чиқишимиз лозим. Жойларда бу масалаларни ҳал эта оладиган таъминот-сотув кооперативларини тузиш тўғри бўлар. Улар етиштирилган ҳосилни қайта ишлаб, маҳсулот тайёрлаш ва уни сотиш имкониятига эга бўлишлари керак.

Зарур ҳолларда чет элдаги илғор мамлакатлар билан шартнома тузиб, уларнинг имкониятларидан самарали фойдаланишимиз лозим.

Мана бир мисол, ўртоқлар. Франция ва Швециянинг қўшма корхонаси пахтани қайта ишлашнинг янги усулини топибди. У беш босқичдан иборатдир:

1. Чигитдан мой ва кунжара олиш.
2. Толани қайта ишлаб, сифатига қараб ажратиш.
3. Ип ишлаб чиқариш.
4. Тўқимачилик саноати.
5. Тикувчилик саноати.

Хуллас, корхона хом ашёни бир томондан ишлатиб, кийим-кечак учун маҳсулот тайёрлайди.

Ўша чет элларда бу ишларни қилаётган одамлар биз билан ҳамкорлик қилишга тайёр эканликларини айтмоқдалар.

Ўртоқлар! Ҳозир қишлоқ жойларда одамларни безовта қилаётган, ҳаммани ташвишга солаётган масала — аҳолини ссуда ва қурилиш материаллари билан таъминлашдир. Бу масалани ҳал қилишимиз керак. Одамлар биз раҳбарлардан мадад кутмоқдалар. Мен буни тўғри тушунаман. Ҳозир мамлакатда моддий-техника таъминоти, тартиб-интизом издан чиққан бир пайтда бу муаммоларни ечиш жуда қийин. Бу — ниҳоятда мураккаб масаладир. Лекин бунда деҳқонларимизнинг нима айби бор? Биз уларга ер бердик, энди қурилиш ишларида ёрдам кўрсатиш бизнинг вазифамиздир.

Яна бир муҳим масала. Қишлоқ аҳолисини табиий газ ва ичимлик сув билан таъминлаш чоралари белгиланган республика дастури қандай бажарилаяпти?

Ўтган 1990 йилда 2 минг 200 километрли сув ва 3 минг километрга яқин газ тармоқлари ишга тушди. Бу эса яна 270 минг аҳоли ичимлик сув билан, 120 минг оила эса газ билан таъминланди деган гап.

Бухоро, Наманган, Самарқанд, Сирдарё, Тошкент ва Хоразм вилоятлари қишлоқларида газлаштирилган хонадонлар анча кўпайди.

Лекин ҳали қиладиган ишларимиз жуда кўп. 1991 йилда қишлоқларимизда 4 минг километрдан кўпроқ газ тармоқларини қуриш керак. Яна 200 минг хонадон газ билан таъминланади.

5,5 минг километрлик ичимлик сув қувурлари ишга тушди. Хуллас, қишлоқ жойларда мана шу ва шунга ўхшаш объектлар қурилиши учун 1 миллиард сўмдан зиёд капитал маблағ сарфланади.

Бу соҳадаги ишларнинг муҳим ва долзарблиги ҳисобга олиниб, Вазирлар Кабинетида ўртоқ И. Х. Жўрабеков бошчилигида махсус комиссия тузилди.

Қишлоқ аҳолисини газ ва ичимлик сув билан таъминлаш республика дастурини амалга ошириш учун маблағ ва моддий ресурсларни биринчи навбатда сарфлаш ҳақида ҳукумат қарори қабул қилинди.

Энди ҳамма гап мана шу ишларнинг самарали бўлишини учун жон куйдиришимизга қолган.

Қишлоқ қурилиши, аҳолини уй-жой, сув, табиий газ билан таъминлаш масаласи — муҳим ижтимоий масаладир. Уни фақат ҳаммамиз бир бўлиб ҳал қилишимиз мумкин. Қишлоқ аҳолиси турмушини яхшилашга қаратилган Президент фармонлари, ҳукумат қарорлари бажарилмаса, халқ назарида ҳамма раҳбарларнинг обрўси тушади, давлат интизоми сусайиб кетади ва раҳбариятга халқ ишончи йўқотиб, ёлғончига чиқади.

Энди, ўртоқлар, жамиятимизнинг барча табақаларига, бутун аҳолига тааллуқли бўлган, очиғини айтсам, оғир масалага тўхталмоқчиман. Мен нарх-наво ва бозор муносабатларига ўтишни назарда тутяпман.

Аҳолининг, энг аввало ночорлар, ногиронлар, ўқувчи-студентлар, кўп болали оилалар ва бошқа даромади кам одамларимизни ижтимоий ҳимоялаш учун республикамиз ҳукумати махсус қарор қабул қилди.

Бу қарорда аҳолининг нарх-наво ошиши муносабати билан кўрадиган зарарни қоплаш кўзда тутилган. Бундан ташқари миллий хусусиятларимиз ва минтақамизнинг ўзига хос шарт-шароитлари ҳам ҳисобга олинган.

Аҳолини ижтимоий ҳимоялаш бўйича барча тадбирларни амалга ошириш учун 16 миллиард сўмдан кўпроқ маблағ ажратилди.

Ишлаётганларга бир ойда 60 сўмдан, ишсиз нафақа оладиганларга 65 сўмдан пул тўланади. Болали оилалар учун мавжуд нафақалар миқдори салкам икки баравар ошади. Бундан ташқари бола туғилганда бир марта бериладиган нафақа 250 сўмга, ишлаётган оналарга болаларига қараш учун бериладиган нафақа ҳозирги 70 сўмдан 110 сўмгача кўпаяди.

Болаларга мўлжалланган товарларнинг нархи ошиши сабабли балоғатга етмаган болалари бўлган оилаларга ҳам пул ёрдами назарда тутилган.

Олий, ўрта махсус ҳунар-техника ўқув юртлари талабалари учун стипендиялар уларнинг оилавий аҳволи ва дарс ўзлаштиришига қараб 120 сўмдан 210 сўмгача белгиланган.

Шундай қилиб, ўрта ҳисобда уч кишидан иборат оила 250 сўм, олти кишилик оила — 400 сўм, тўққиз кишилик оила эса 600 сўмдан кўпроқ қўшимча маблағ олади.

Ун, нон ва макарон маҳсулотлари нархи республикамизда аввал айтилган бўлса ҳам яна таъкидлаб айтаман, ошмайди.

Яна қуйидагиларни таъкидлаб ўтмоқчиман. Аҳолининг айрим табақалари учун шаҳар транспортидан бепул фойдаланиш тўғрисидаги республикамиз қарорлари ўз кучида қолади.

Ҳукумат томонидан республика миқёсида махсус комиссия тузилди. Қоплама маблағлар ва нафақаларни аҳолининг турли табақалари ўртасида адолатли тақсимлаш йўл-йўриқлари ишлаб чиқилиб, жойларга юборилди.

Халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия қўмиталари, вазирликлар ва бошқа ташкилотларга аҳолига бу маблағларни ўз вақтида кечиктирмай тарқатиш ҳақида кўрсатма берилди.

Жойлардаги давлат банк бўлинмалари зиммасига бу жиддий масалани тўхтовсиз ва узлуксиз ташкил қилиш юкланди.

Ҳурматли ўртоқлар!

Шуни очиқ айтишимиз керакки, кейинги йилларда қайта қуришни, ошкораликни мамлакатимизнинг турли минтақаларида ҳар хил тушундилар. Қайта қуришни — бузиш, ошкораликни эса фақат танқид, бор нарсани фақат рад этишдан нарига ўтмайдиган танқид деб билишди.

Бу ҳол республикамизга ҳам ўз таъсирини кўрсатди, албатта. Ҳаётимиздаги мавжуд қийинчиликларни рўкач қилиб, халқни майдонга бошлаб чиқиб, тўс-тўполонлар кўтариб, миллий низолар келтириб чиқариб, ўзларига сохта обрў топиш ҳаракатида юрган «доҳийлар» ҳам бизда оз эмас.

Узоқни ўйламайдиган бундай калтабин одамлардан халқни асраш керак.

Республикамиз мустақиллик сари одим ташлаган экан, мустақилликнинг энг аввало халқ бирлиги, ҳамжиҳатлиги эканлигини унутмаслигимиз керак. Республикамизда барча миллат вакиллари билан аҳил-иноқ, дўст-биродар бўлиб, бир-бирларимизнинг қадриятимизни ҳурмат қилган тарзда яшашимиз — эл-юртимизга тинчлик, осойишталик бахш этади.

Қадимдан ўзининг меҳмондўстлиги, очиқ кўнгиллиги, меҳр-оқибати билан танилиб келган халқимизнинг маданий-маънавий қадриятларини тиклаш, уларни янада равнақ топтириш — бугунги кундаги энг асосий вазифаларимиздир.

Динга муносабатимизнинг ўзгаргани, Наврўзнинг тикланганни, ўтмишдаги улуғ шоир, олим ва бошқа машҳур аждодларимизнинг меросини халқ мулкига айланаётгани, одамлар чўчимасдан ўз эътиқодига биноан турли маърака ва маросимларни бемалол ўтказаётгани ва шу сингарилар ҳақида кўп гапириш мумкин.

Буларнинг ҳаммаси халқимизнинг ўз тарихига, маданиятига, қадриятларига ишончини тиклаш, ҳурматини ошириш учун қилиняпти.

Лекин биз «халқ», «халқимиз» деб оғиз тўлдириб гапирганимизда, ҳар қандай халқнинг алоҳида-алоҳида одамлардан, оилалардан иборат эканлигини эсдан чиқармаслигимиз керак. Ҳар бир алоҳида одамга ҳурматсизлик, уни менсимаслик, унга адолатсизлик қилиш ўша одам мансуб бўлган халққа етказиладиган катта зарар деб биламан.

Ғурури бор одамнинг қадди рост, боши баланд бўлади.

Олдимизда турган улкан, жуда оғир вазифаларни бажариш, муаммоларни ечиш, катта синовлардан ўтиш — буларнинг ҳаммаси халқимизнинг руҳини, миллий ғурурини тиклаш билан боғлиқдир.

Ўртоқлар, адолатни, ҳақиқатни тиклаш ҳақида гапириш осон. Лекин буларни амалга ошириш ҳам қийин, ҳам жуда мураккабдир. Буни ҳаммангиз ўз тажрибаларингизда кўргансиз, албатта.

Кейинги вақтда бу борада анча ишлар қилинди. Турли йилларда ноҳақ жабр кўрган, қамалган одамларни оқлаш мақсадида 30—50-йилларда ўринсиз айбланган кўплаб одамларнинг ишлари қайта кўриб чиқилди. Сталин қатағонига учраган кишилар оқланаяпти. Уларнинг сони ҳозирги кунгача 3 минг 500 кишига етди.

«Пахта иши» деб ном олган қисматимизга келсак, оқланганлар сони ҳозир 2 минг кишига етди. Бунга чуқурроқ назар ташласа, ана шу рақамлар замирида қанчадан-қанча шикастланган қисматлар, қанчадан-қанча азоб чеккан тақдирлар бор. Ноҳақлик, адолатсизлик жабрдийдаларнинг ҳаммасини бир тасаввур қилиб кўрайлик. Буни шунинг учун яна айтяпманки, энди ҳеч қачон бундай ноҳақликлар, адолатсизликлар такрорланмасин, бунинг учун эса ҳаммамиз курашишимиз керак.

Ўзбекистон мустақиллик йўлига ўтар экан, авваламбор мана шундай масалаларни ечишда ўзини кўрсатиши керак. Четдан келиб халқимиз тақдирини ҳеч ким ҳал қилмасин. Ўзимизнинг Олий Кенгашимиз бор, ўзимизнинг Олий судимиз бор.

Сизга маълумки, Президент фармойишлари билан унча оғир бўлмаган жиноятлар бўйича махсус комиссия тузилган эди. Наврўз арафасида бу комиссия кўриб чиққан ишлар бўйича 1000 киши авф этилди.

Бундай хайрли, халқимиз руҳини кўтарадиган ишларни давом эттирамиз, албатта. Бундай савоб ишларни республикамиз раҳбарлари учун ҳам қарз, ҳам фарз деб биламан.

Маълумки, Ўзбекистон — кўп болали оилалар юрти. Шуни эътиборга олиб, аёлларимизнинг меҳнатини, авлодларимиз тарбиясидаги аҳамиятини ҳеч унутмаслигимиз керак.

Агар қарз тўғрисида гап кетса, авваламбор ҳаммамизнинг аёлларимиз, оналаримиз, опаларимиз, сингилларимиз олдида бўлган қарзимиз тўғрисида сўзлашимиз лозим.Лекин минг афсуслар бўлсинки, биз бу масалага етарли эътибор бермаётирмиз. Қишлоқ жойлардан тортиб то шаҳарларгача уйларида ўтирган аёлларни иш билан таъминлаш, меҳнат дафтарчаларини очиш, нафақа белгилаш, ёрдам бериш, керакли имтиёзлар ва шарт-шароитлар яратиш зарур.

Хотин-қизларни оғир меҳнатдан ҳоли қилиш, уларга қисқартирилган иш куни белгилаш, кундалик турмуш учун бекаму-кўст маданий-маиший шароитлар яратиб беришимиз зарур. Бу борадаги камчиликларга тезроқ барҳам беришимиз лозим.

Бу масала ҳаммамизнинг биринчи галдаги вазифамиз бўлиши керак. Худди шу мақсадда яқинда хотин-қизлар ва оила масалалари билан шуғулланадиган республика қўмитаси ташкил қилинди. Бу ташкилотдан умидимиз катта. Лекин шуни ҳам айтиб қўйишим керак, бу қўмитага республикамиздаги ҳамма ташкилотлар, хуллас, ҳаммамиз ёрдам беришимиз керак.

Ҳурматли қурултой қатнашчилари!

Диққатингизни яна бир марта инсон омилига қаратмоқчиман. Нимаики иш қилаётган бўлсак, инсон турмушини яхшилаш учун қилиняпти. Одамларимизнинг қорни тўқ, усти бут, кайфияти яхши бўлса, улар бошларини баланд тутадилар, қаддиларини ростлаб юрадилар. Катта-кичик барча раҳбарлар биринчи галда мана шу ҳақда бош қотиришлари керак.

Республикамизда камбағал, нафақа олувчи ва кўп болали оилаларнинг оғирини енгил қилиш учун талайгина ишлар амалга оширилаяпти.

Андижон вилоятида 8 минг камбағал оила турли корхоналарга бириктиб қўйилган. Бу корхоналар доим уларнинг ҳолидан хабар олиб, ёрдам бериб туради. Наманган вилоятида эса бева-бечораларга ёрдам бериш фонди 600 минг сўмни ташкил қилади. Бундан ташқари ҳар бир районнинг ҳам ўз фонди бор. Жиззах вилоятининг Зомин районида худди шу мақсадда 50 минг сўм атрофида махсус жамғарма вужудга келтирилган.

Ўртоқлар, биз мана шундай янги инсоний ташаббусларни, интилишларни қўллаб-қувватлаймиз, биз бу хайрли ишларни кенг ёйишимиз керак.

Умуман олганда, қайта қуриш жараёнига чуқурроқ назар ташласак, унинг негизи инсоннинг турмуш даражасини яхшилашга, халқ фаровонлигини оширишга йўналтирилганлигини кўрамиз. Ана шу олий мақсадни рўёбга чиқариш учун тер тўкиб ишласак арзийди.

Инсон — бизнинг энг катта бойлигимиздир. Деҳқон Ер юзидаги барча ноз-неъматларни яратувчидир, табиатга ва заминга гўзаллик бағишловчидир.

Зар қадрини заргар билади деганларидек, ер қадрини деҳқондан сўранг. Республикамизда қадим замонларда ҳам деҳқончилик маданияти ғоят юксак даражада бўлган. Ернинг тилини биладиган, бир назар ташлаганда унинг ҳолатини айтиб берадиган миришкор деҳқонларимиз бугунги кунда ҳам юзлаб, минглаб топилади.

Шу фурсатдан фойдаланиб, мен бугун ана шундай деҳқонларимиздан катта бир гуруҳини, ҳалол меҳнатлари учун берилган республикамизнинг юксак мукофотлари билан чин кўнгилдан табриклайман, уларга сиҳат-саломатлик тилайман.

Азиз деҳқонлар! Шундай қилиб дилимдаги ҳамма гапларимни сиз, азиз дўст-биродарларга айтдим. Сўзимнинг охирида яна бир мулоҳазани сизларга айтмоқчиман. У ҳам бўлса, дўст-биродар бўлган одамлардан жудо бўлиб қолмасликдир. Эл назаридан, инсонлар назаридан қолмасликдир.

Кимки ҳаётда қандай чўққига чиқмасин, қайси вазифани эгалламасин, менимча энг катта шараф ва энг катта ютуқ шу билан ўлчанмайди. Энг улкан ютуқ шуки, бир пайтлар келиб киши ҳамма вазифалардан озод бўлганида, кексайиб қолганида, сен билан учрашган, сен билан юзма-юз кўришган кишилар сендан юз ўгириб кетмасин, балки сенга қўл узатиб, ҳол-аҳвол сўрасин. Мана шу боисдан халққа, эл-юртга ҳар қанча хизмат қилсанг арзийди.

Азиз дўстлар! Сизларнинг чеҳрангизга қараб, мана шу катта минбардан туриб миннатдорчилик билдиришим, раҳмат айтишим керак. Сизларнинг олийжанобилигингиз, чин инсон бўлганлигингиз, баракали меҳнатингиз, сабр-бардошингиз учун, сизларнинг Ўзбекистон раҳбариятига, шахсан менга билдирган ишончингиз учун ташаккур айтаман.

Улуғ айём — Наврўз байрамига етиб келганимиз, табиат уйғонаётган ажойиб кунларга соғ-саломат, тинч-хотиржамлик билан етишганимиз учун шукронолар билдираман.

Ҳаммамиз аҳил, бир жон — бир тан бўлайлик! Ҳамкорлик, ҳамжиҳатлик, бир-биримизга меҳр-мурувват ва меҳр-оқибат орамиздан ҳеч кўтарилмасин.

Сизларни ишонтириб айтаманки, улуғ ўзбек халқининг қаддини албатта ростлаб оламиз, руҳини кўтарамиз, ғурурини тиклаб, олдимизга қўйилган мақсадга эришамиз, албатта. Ана шу эзгу мақсад йўлида ақл-идрокимизни, бутун куч-қувватимизни аямайлик.

Ҳар доим бирга бўлайлик, азиз дўстлар!

АМАЛИЙ ИШЛАР ДАВРИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Съезд делегатлари Ўзбекистон касаба уюшмалари янги қонунларни, айниқса меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатларига ғоят дахлдор бўлган қонунларни ишлаб чиқишда жумҳурият қонун чиқарувчи идоралари билан фаолроқ ҳамкорлик қилиш лозимлиги тўғрисида якдил фикр билдирдилар. Бозор шароитида меҳнаткашлар манфаатларини ҳимоя қилиш кафолатини берадиган қонунлар қабул қилиш ҳозирги кунда биринчи навбатдаги вазифа бўлиб турибди ва касаба уюшмалари бу соҳада ҳам ўз қатъий сўзларини айтишлари керак.

Бозорга ўтиш даврида меҳнаткашлар манфаатларини ҳимоя қилиш, даромадларни индекслаш, нарх-навони назорат қилишнинг пухта системасини жорий этиш, меҳнат товар деб ҳисобланадиган ишчи кучи бозорини яратиш ва меҳнат учун, айниқса ноқулай ва зарарли шароитда юқори иш ҳақи белгилаш муаммолари батафсил муҳокама қилинди.

Съездда меҳнатни, айниқса иш шароити оғир ва зарарли корхоналардаги меҳнатни муҳофаза этиш муаммолари кўтарилди. Цехда, корхонада шундай экология шароити яратилиши кераклиги таъкидландики, ишчи одам кимнингдир беparволиги туфайли ўз саломатлигини йўқотмасин. Ҳар бир ишчи яхши даволаниб, дам олиши мумкин бўладиган шифохоналар, дам олиш уйлари, санаторийлар тармоғини кенгайтириш керак.

Съезд делегатлари Ўзбекистон касаба уюшмалари уставини, яқин вақт ва истиқболга мўлжалланган амалий ҳаракатлар дастурини қабул қилдилар, тафтиш комиссияси тўғрисидаги низомни тасдиқладилар.

Ўзбекистон ССР Вице-президенти Ш. Р. Мирсаидовнинг нутқи бозорга ўтиш даври муаммоларига бағишланди.

Съездда СССР касаба уюшмалари умумий конфедерациясининг котиби С. И. Крамаренко нутқ сўзлади.

Съезд ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби А. С. Ефимов иштирок этди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКБИРЛАШУВ КЕНГАШИНИНГ ЙИҒИЛИШИ

26 март куни Тошкентда Ўзбекбирлашув кенгашининг йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда матлубот кооперацияси бошланғич, район ва вилоят ташкилотларининг, жумҳурият вазирликлари ва идораларининг вакиллари қатнашдилар. Ўзбекистон матлубот кооперацияси системасида ўтган йилги иқтисодий ва ижтимоий ривожлантириш режалари қандай бажарилганлиги натижалари ва бошқа масалалар кўриб чиқилди. Бозор иқтисодиёти шароитида савдо, ишлаб чиқариш, маҳсулот тайёрлаш ва бошқа тармоқлар ишини тубдан яхшилаш вазифалари белгилаб олинди. Йиғилишда Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари Ў. Қ. Исмоилов нутқ сўзлади.

Йиғилиш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби А. Абдувосиқов иштирок этди.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Давлат ҳисоб комитети хабар қилади

ЎЗБЕКИСТОН ССР САНОАТИНИНГ 1991 ЙИЛ ЯНВАРЬ—ФЕВРАЛЬ ОЙЛАРИДАГИ ИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

1991 йилнинг январь—февраль ойларида машинасозлик ва деҳқончилик-саноат комплексига, бир қанча вазирликларга қарашли, Бухоро, Қашқадарё ҳамда Самарқанд вилоятларидаги корхоналарда маҳсулот (ишлар, хизматлар) ҳажмининг 1990 йил январь—февраль ойларидагига нисбатан ўсишига эришилди.

1990 йилнинг январь—февраль ойларига нисбатан кўмир, нефть ва газ қазиб чиқариш ошди, компрессорлар, электр кўприк кранлари, лифтлар, пахта териш машиналари, синтетик аммиак, линолеум, холодильниклар, мебель, пойабзал, сариёғ, консервалар, қандолат ва макарон маҳсулотлари, ўсимлик мойи, маргарин маҳсулотлари ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш кўпайди.

Шу билан бир вақтда саноат маҳсулотининг шошилинч ҳисоботларда ҳисобга олинадиган ҳар икки муҳим туридан бирини ишлаб чиқариш ўтган йилнинг январь-февраль ойларига нисбатан камайиб кетди. Электр энергия ҳосил қилиш, экскаваторлар, тракторлар, минерал ўғитлар, кимёвий тола, қоғоз, цемент, иморатбоп ғишт, шифер, пахта толаси, ип, жун ва ипак газламалар, пайпоқлар ва трикотаж буюмлар, балиқ овлаш, колбаса маҳсулотлари, ёғи олинмаган сут маҳсулотлари,ёрма, алкоголсиз ичимликлар, минерал сувлар шулар жумласидандир.

Маҳсулот ишлаб чиқариш қисқариши оқибатида республика ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарининг учдан бир қисми ишлаб чиқариш ҳажмини жами 474,0 миллион сўмлик камайтириб юборди, бу эса республика саноати 1991 йилнинг январь-февраль ойларида ишлаб чиқарган маҳсулот ҳажмининг 6,1 фоизини ташкил этади. Буларнинг ҳаммаси шунга олиб келдики, 1991 йилнинг январь-февраль ойларида республикада саноат ишлаб чиқаришининг умумий ҳажми 1990 йилнинг шу даврига нисбатан 0,8 фоиз камайди. Саноат ишлаб чиқариши 1991 йилнинг январь ойидагига нисбатан бундан ҳам кўпроқ қисқарди (январь ойида 0,2 фоиз камайган эди).

Ишлаб чиқариш ҳажми камайиши сабаблари орасида хом ашё, материаллар, бутловчи буюмлар камчиллигини, бу хўжалик алоқаларининг бузилиши билан боғлиқлигини алоҳида кўрсатиб ўтиш керак.

Ўзбекистон ССР Давлат ҳисоб комитети февраль ойида электр қуввати, моддий ресурслар йўқлиги сабабли республика корхоналарида иш вақтининг исроф бўлишини, шунингдек, экология сабабларига биноан ишлаб чиқаришнинг тўхтатиб қўйилишини текширди. 44 та корхонада ишлаб чиқариш узоқ муддат тўхтатиб қўйилди. Бунинг оқибатида 42,8 минг киши куни йўқотилди. Иш вақтининг асосий қисми — 23,1 минг киши куни моддий ресурслар йўқлиги сабабли беҳуда ўтди. Экология сабабларига кўра ишлаб чиқариш тўхтатилмади. Ҳисоб-китобларга қараганда, юқоридаги сабабларга кўра иш вақтининг беҳуда ўтиши оқибатида 5,4 миллион сўмлик маҳсулот кам етказиб берилди.

Республика корхоналари шартномавий мажбуриятларга доир 142,1 миллион сўмлик маҳсулотни кам етказиб берди. Шартнома тузган деярли ҳар 9 корхонадан бири истеъмолчиларга маҳсулот етказиб бериш мажбуриятларини уддалай олмади (1990 йилнинг январь-февраль ойларида ҳар 8 корхонадан бири маҳсулот етказиб бериш мажбуриятларини бажармаган эди).

Етказиб берилмаган маҳсулотнинг энг кўп қисми Ўзбекистон ССР Енгил саноат вазирлиги, Ўзбекистон Давлат кимё ва металлургия саноати концернлари, Андижон, Фарғона, Тошкент вилоятлари ва Тошкент шаҳри корхоналари зиммасига тўғри келади.

1991 йилда маҳсулот етказиб бериш (ишларни бажариш) учун шартнома тузиш узоқ вақтга чўзилиб кетди.

20 февралгача вазирликлар ва идораларнинг 55 та саноат корхонаси текшириб кўрилганида уларда шартнома тузилган маҳсулотнинг ҳажми корхоналар бу йил етказиб беришни режалаштираётган маҳсулот ҳажмининг 88,5 фоизини ташкил этди.

Аҳолига саноат моллари етказиб бериш учун 5,8 миллиард сўмлик шартнома тузилган, бу эса корхоналар режалаштираётган ҳақнинг 93,3 фоизини ташкил этади.

Текшириш ўтказилган корхоналарда саноат ходимларининг ўртача даромади 1991 йилнинг январь ойида 241,6 сўмни ташкил этди, бу ўтган йилнинг январига нисбатан 7,8 фоиз кўп. Шу жумладан, ёқилғи-энергетика комплекси саноатида 275,1 сўмни (15,7 фоиз кўп), металлургия саноатида 291,1 сўмни (6,8 фоиз кўп), машинасозлик саноатида 245,1 сўмни (6,1 фоиз кўп), химия-ўрмон саноатида 279,8 сўмни (10,1 фоиз кўп), деҳқончилик-саноат комплексида 214,0 сўмни (14,8 фоиз кўп) ташкил этди.

Республика саноати 1991 йилнинг 1 январидан улгуржи нархлар ва тарифларнинг янги системасига ўтди. Корхоналарнинг маҳсулотлари улгуржи нархларини сайлаб қайд этиш дастлабки маълумотлари шуни кўрсатдики, умуман республика саноатида корхоналар маҳсулоти улгуржи нархлари даражаси февраль ойида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 1,7 баравар ошди. Саноатнинг айрим тармоқларида улгуржи нархлар 1,3 мартадан 2,2 мартагача ошди.

Ўзбекистон ССР, Қорақалпоғистон АССР, вилоятлар ва Тошкент шаҳри саноати ишига доир маълумотлар қуйида келтирилган (фоиз ҳисобида):

	шартнома мажбуриятлари юзасидан етказиб берилмаган маҳсулот (иш, хизмат), миллион сўмлик	шартнома тузган корхоналар умумий сонида шартнома мажбуриятини бажармаган корхоналар улуши	маҳсулот (иш, хизмат) ҳажмининг амалдаги ўсиш суръатлари
Ўзбекистон ССР	142,1	12	—0,8
шу жумладан:			
Қорақалпоғистон АССР	0,9	10	—1,7
Андижон вилояти	27,5	15	—1,4
Бухоро вилояти	9,0	12	2,0
Жиззах вилояти	0,7	7	—8,4
Қашқадарё вилояти	0,2	1	5,5
Наманган вилояти	9,8	5	—0,5
Самарқанд вилояти	16,0	13	5,3
Сурхондарё вилояти	0,9	8	—1,6
Сирдарё вилояти	0,1	3	—7,3
Тошкент вилояти	16,1	14	—5,5
Фарғона вилояти	38,3	13	—1,3
Хоразм вилояти	1,3	6	—0,4
Тошкент шаҳри	19,3	18	—0,5

Халқ истеъмоли моллари ҳажми (мева-сабзавот ва тухум бозор фондларини ҳамда спиртли ичимликларни ҳам ҳисобга олганда) ўтган йилнинг январь-февраль ойларига нисбатан 98,3 миллион сўмлик ёки 4,3 фоиз кўпайди, бу эса 1991 йилга мўлжалланган фаразий баҳоларнинг ҳисоб-китобларидан анча камдир. Халқ истеъмоли молларининг шошилинч ҳисоботда ҳисобга олинадиган энг муҳим турларининг ҳар иккитасидан бирини ишлаб чиқариш 1990 йилнинг январь-февраль ойларига нисбатан камайиб кетди.

Ўтган йилнинг январь-февраль ойларига нисбатан енгил саноат моллари 35,2 миллион сўмлик, озиқ-овқат маҳсулотлари 9,7 миллион сўмлик кўп ишлаб чиқарилди, бироқ аҳолини ана шундай моллар билан таъминлаш ғоят қониқарсиз аҳволдадир, бу эса асосан корхоналарнинг моддий ресурслар етказиб беришга хўжалик шартномаларини тузмаганлиги натижасида хом ашё ресурслари билан таъминланмаганлиги, нарх белгилаш масалаларидаги чалкашликлар, ишчиларнинг етишмаслиги билан боғлиқ.

Ўтган йилнинг январь-февраль ойларига нисбатан балиқ овлаш 9,8 фоиз ёки 0,4 минг тонна, колбаса маҳсулотлари ишлаб чиқариш 35,3 фоиз ёки 3,4 минг тонна, таомга ишлатиладиган эритилган мол ёғи ишлаб чиқариш 3,9 фоиз ёки 35 тонна, ярим тайёр гўшт маҳсулотлари ишлаб чиқариш 10,6 фоиз ёки 0,5 минг тонна, сутга айлантириб ҳисоблаганда ёғи олинмаган сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш 0,03 фоиз ёки 91 тонна, алкоголсиз ичимликлар ишлаб чиқариш 49 фоиз ёки 0,7 миллион декалитр камайиб кетди.

1991 йилнинг январь-февраль ойларида халқ хўжалиги комплексларининг фаолияти қуйидаги маълумотларда акс эттирилган (фоиз ҳисобида):

	шартнома мажбуриятлари юзасидан етказиб берилмаган маҳсулот (иш, хизмат), миллион сўмлик	шартнома тузган корхоналар умумий сонида шартнома мажбуриятини бажармаган ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналари улуши	маҳсулот (иш, хизмат) ҳажмининг амалдаги ўсиш суръатлари
Ёқилғи-энергетика комплекси	1,1	25	—0,1
Металлургия комплекси	10,0	50	—12,9
Машинасозлик комплекси	4,0	16	3,0
Кимё-ўрмон комплекси	49,4	36	—7,9
Деҳқончилик-саноат комплекси	6,2	9	0,4
Ўзбекистон ССР Енгил саноат вазирлиги	51,5	31	0,6
Ўзбекистон ССР Маҳаллий саноат вазирлиги	0,2	3	9,9
Ўзбекистон ССР Қурилиш вазирлиги	2,0	33	—7,5
Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати вазирлиги	5,2	27	—2,1

Ёқилғи-энергетика комплексида нефть қазиб чиқариш 7,4 фоиз, кўмир қазиб чиқариш 4,0 фоиз, газ қазиб олиш 1,4 фоиз кўпайди.

Комплексга қарашли корхоналарнинг ярми 1990 йилнинг январь-февраль ойларига нисбатан маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини жами 11,3 миллион сўмлик, шу жумладан, «Газ саноати» концерни Фарғона газ аппаратлари заводи 1 миллион сўмлик камайтириб юборди.

«Энергостройиндустрия» ишлаб чиқариш бирлашмаси маҳсулот етказиб беришга доир шартномавий мажбуриятларни бажармади (650 минг сўмлик маҳсулот кам етказиб берилди).

Металлургия комплекси корхоналарида саноат ишлаб чиқариши умумий ҳажми 12,9 фоиз камайди. Комплексга қарашли саккизта ишлаб чиқариш бирлашмаси ва корхонадан олтитаси ўтган йилнинг шу даврига нисбатан маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини жами 49,4 миллион сўмлик, шу жумладан, Олмалиқ кон-металлургия комбинати бир неча миллион сўмлик, Ўзбекистон металлургия заводи 5,3 миллион сўмлик камайтириб юборди.

Ўзбекистон металлургия заводи шартномага биноан маҳсулот етказиб беришда анчагина (7,5 миллион сўмлик) қарздор бўлиб қолди, завод 1990 йилнинг январь-февраль ойларига нисбатан пўлат ишлаб чиқаришни 31,2 минг тонна ва прокат ишлаб чиқаришни 38,6 минг тонна камайтириб юборди.

Кимё-ўрмон комплексида истеъмолчиларни нефть химияси маҳсулотлари, кимёвий материаллар ва буюмлар билан таъминлашдаги камчиликлар сақланиб қолмоқда.

Умуман комплекс бўйича истеъмолчилардан қарзнинг 90 фоиздан кўпроғи «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Фарғонадаги «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Самарқанд кимё заводи ва Фарғона кимёвий тола заводи улушига тўғри келади.

Комплексга қарашли ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарнинг ярми ишлаб чиқариш ҳажмини жами 68,2 миллион сўмлик камайтириб юборди. Шу жумладан, СССР Нефть химияси саноати корхоналарининг ярми 23,7 миллион сўмлик ва «Агрохим» уюшмаси корхоналари 38,2 милион сўмлик камайтириб юборди.

1990 йилнинг январь-февраль ойларига нисбатан олтингугурт кислотаси ишлаб чиқариш 91,2 минг тонна ёки 21,8 фоиз, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 36,5 минг тонна ёки 11,3 фоиз, пластик массалар ва синтетик смола ишлаб чиқариш 4,4 минг тонна ёки 16,3 фоиз, кимёвий тола ишлаб чиқариш 1,7 минг тонна ёки 21,1 фоиз, термопластик қувурлар ва деталлар ишлаб чиқариш 1 минг тонна ёки 27,5 фоиз, қоғоз ишлаб чиқариш 0,3 минг тонна ёки 6,5 фоиз камайди.

Машинасозлик комплекси корхоналарида компрессорлар, электр кўприк кранлари, лифтлар, пахта териш машиналари, йигирув машиналари ишлаб чиқариш кўпайди.

Ўтган йилнинг январь-февраль ойларига нисбатан дизеллар, электр моторлар, марказдан қочишга асосланган насослар, экскаваторлар, тракторлар ва шу кабиларни ишлаб чиқариш камайди. Комплексга қарашли корхоналарнинг учдан бир қисми ўтган йилнинг январь-февраль ойларига нисбатан ишлаб чиқариш ҳажмини жами 9,4 миллион сўмлик, шу жумладан, СССР Оғир машинасозлик вазирлигига қарашли корхоналарнинг учдан бир қисми — 2,3 миллион сўмлик («Андижангидромаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси 1,7 миллион сўмлик), СССР Автомобиль ва қишлоқ хўжалик машинасозлик вазирлигига қарашли Чирчиқ қишлоқ хўжалик машинасозлик заводи 1,3 миллион сўмлик камайтириб юборди.

Комплексга қарашли бешта ишлаб чиқариш бирлашмаси ва корхона истеъмолчилар олдидаги шартномавий мажбуриятларини бажармади, уларнинг орасида Ўрта Осиё электр аппаратлари илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, Андижон кабель ишлаб чиқариш бирлашмаси, Чирчиқ қишлоқ хўжалик машинасозлик заводи бор.

Қурилиш индустрияси корхоналари ўтган йилнинг январь-февраль ойларига нисбатан цемент, иморатбоп ғишт, йиғма темир-бетон, шифер, томга ёпиладиган юмшоқ материаллар ва изол ишлаб чиқаришни камайтириб юборди.

Январь-февраль ойларида Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати корхоналари истеъмолчилардан 5,2 миллион сўмлик қарздор бўлиб қолди. Деярли ҳар тўрт корхонадан бири шартномавий мажбуриятларни бажаришни барбод қилди.

Ўзбекистон ССР Қурилиш вазирлигига қарашли корхоналарнинг учдан бир қисми истеъмолчилар олдидаги шартномавий мажбуриятларини бажармаяпти. Январь-февраль ойларида умуман вазирлик бўйича икки миллион сўмлик маҳсулот кам етказиб берилди. Истеъмолчига етказиб берилмаган маҳсулот ҳажмининг деярли 80 фоизи Фарғонадаги 4-ёғочсозлик заводи ва «Узстройконструкция» ишлаб чиқариш бирлашмаси зиммасига тўғри келади.

• *Бугун—Халқаро театр куни*

УСТОЗЛАР ИБРАТИ — МАКТАБ

Ўзбекистон Театр арбоблари уюшмаси бошқарувининг раиси, СССР халқ артисти, СССР Давлат мукофоти лауреати Бернора Қориевани Наврўз «Раҳмат!»ини эшитиб турганда учратдик. У ниҳоятда хурсанд эди. Шодланмай бўладими!! Шундай улкан умумхалқ байрамининг режиссёрлари ҳам, рассоми ҳам, давра олиб борувчилари ҳам театр арбоблари бўлса... Улар қўйган спектакллардаги Алишер Навоий ва Муқимийлар давраларига ташриф буюриб, тантаналарга файз киритса... Буни ҳеч ким инкор қилолмайди, фақат олқишлайди!

Хўш, театр арбоблари ўзларининг анъанавий байрамларини қандай кутиб олмоқдалар!

— Бу йилги Наврўз биз учун яна шуниси билан қадрлики, — дейди Бернора Раҳимовна, — унинг арафасида миллий театр санъатимизнинг классиклари бўлмиш Аброр Ҳидоятов, Олим Хўжаев, Шукур Бурхонов, Раззоқ Ҳамроевларнинг қутлуғ юбилейларини нишонладик. Бу тўйлар бутунлай янгича, чинакам ўзбекона ўтганлиги билан қимматлидир. Биз ҳар бири ижрочилик санъатида бетакрор мактаб яратган бу устозларни миннатдор бўлиб, хотиралари олдида бош эгиб эсладик.

Ҳа, биз устозлардан миннатдормиз. Анъанавий байрамга арзигулик изланишлар қилиб, совғалар тайёрлаган бўлсак бу биринчи навбатда ана шу унутилмас сиймоларнинг, санъат алломаларининг анъаналари, ибратлари илҳоми туфайлидир. Мана сизга, «сиёҳи қуримаган» мисол: кунинкеча Аброр Ҳидоятов номидаги ўзбек драма театрида премьера бўлди. Томошабинлар ўзларига китоблардан севимли бўлган «Садди Искандарий» достонини илк марта саҳнада кўрдилар. Кўрганда ҳам ҳайратланиб, ҳаяжонланиб кўрдилар. Чунки, улар Алишер Навоийнинг бу машҳур достонини вақти келиб театрда томоша қилишни орзу қилган бўлсаларда, асар бунчалик оригинал, профессионал жиҳатдан пишиқ-пухта саҳналаштирилишини, тўғриси, кутмаган эдилар. Ҳозирги кундаги пешқадам режиссёримиз Баҳодир Йўлдошев яна ўзини кўрсатди, режиссурада янгилик қилди. Премьерада иштирок этган атоқли театршунослар таъкидлаганларидек, у асрларни мунаввар қилиб келаётган машҳур достонни устозлар анъаналарига амал қилган ҳолда муносиб саҳналаштирди.

Бир ҳафта бурун Огаҳий номидаги вилоят театрида «Лайли ва Мажнун» достони асосида яратилган спектакль премьераси намойиш этилган эди. Ўзининг қатор асарлари билан элга танилган режиссёр Ибодулла Ниёзматовнинг бу янги драмасини ҳам хоразмлик санъат ихлосмандлари қувонч билан қабул қилдилар.

Яхши спектакллар ҳақида гапирганда, Муқимий номидаги жумҳурият мусиқали театрининг Рамз Бобожон пьесаси асосида саҳналаштирилган «Юсуф ва Зулайҳо» спектаклини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман. Афсуски, бу асарни саҳналаштирган ёш, иқтидорли режиссёр Рустам Бобохонов бевақт оламдан кўз юмди. Лекин унинг халқона спектакли узоқ йиллар саҳнадан тушмай, режиссёр истеъдодини бизга эслатиб туришига ишонаман.

Катта театримизнинг «Алишер Навоий», Фарғона ўзбек драма театрининг ҳаммага маълум ва машҳур «Темир хотин», Наманган театрининг «Бу телба дунё», Ҳамза номидаги Академик ва Сурхондарё театрининг «Алишер Навоий», Қаршидаги «Мулоқот» театр-студиясининг «Ҳамзанинг номаълум театри» спектакль-томошалари ҳам театр арбобларимизнинг яхши ишларидандир.

— Ҳозир жумҳуриятимизда театр-студиячилик ҳаракати кучайган. Қатор ижодий жамоалар муваффақиятли ишлаб турибди. Ана шу янги санъат группалари тўғрисида нима дейсиз!

— Тошкентда «Илҳом» театр-студияси иш бошлаганида унга шубҳа билан қараганлар кўп эди. Ҳозир бу ижодий жамоа профессионал театрлар билан бемалол беллашмоқда. Унинг репертуари ранг-баранг, мухлислари кўп. Бадиий раҳбари Марк Вайль эндиликда ташаббускор, изланувчан режиссёр сифатида бутун мамлакатимизга танилди. Уни икки ойга АҚШга таклиф қилишган эди. Яқинда ана шу ижодий сафардан қайтиб келди. Америкада бўлганида спектакллар саҳналаштирди. Бу асарлар тўғрисида чет эллик дўстларимиз илиқ фикрлар билдирмоқдалар. Ижодий жамоа июнь ойида АҚШга гастроль билан боради.

Яна бир театр-студиямиз — «Мулоқот» ҳам ўзининг ажойиб изланишлари билан тилга ва дилга тушди. У Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон театрларининг Наврўз фестивалида қатнашиб, Бош совғарин билан тақдирланди. Абдураҳмон Абдуназаров бош бўлган бу ижодий жамоа атиги ўн икки кишидан иборат. Лекин ёшларнинг барчаси бирдай изланувчан, талантли. «Жаҳонга бордим бир кеча» спектаклини кўрган чет эллик театр арбоби ижодий жамоа кассасига тўрт минг сўм ўтказиб кетгани кўп нарсадан далолат беради, албатта. «Мулоқот»ни ҳам хорижий сафарлар кутмоқда. У Италия, Франция ва Испанияда миллий театр санъатимизни намойиш этади.

Ўзбекистон Театр арбоблари қошидаги «Ўзбекистон», «Наврўз», Андижондаги «Истиқбол» театр-студияларидан ҳам умидимиз катта.

— Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон театрларининг IV Наврўз фестивали келгуси йили Тошкентда бўлади. Аввалги уч ижодий кўрикда жумҳуриятимиз вакиллари ғолиб чиқишган. Ишқилиб, тўртинчи беллашувда, спортчилар тили билан айтганда, ўз майдонимизда байроқни қўлдан бериб қўймаймизми!

— Ҳақиқатан ҳам навбатдаги фестивалнинг масъулияти катта. Шу боисдан ҳозирдан тайёргарлик кўряпмиз. Сентябрь ойида Тошкентда Алишер Навоийга бағишланган ва унинг асарлари асосида ишланган спектаклларнинг кўригини ўтказамиз. Ана шу ижодий мусобақада энг яхши асар деб топилган спектакль Наврўз анжумани дастурига ҳавола қилинади.

— Ўзбек саҳна санъати вакилларининг, ижодий жамоаларининг чет эллик ҳамкасблари билан бўлаётган ўзаро ижодий алоқалари, гастроллари тўғрисида гапириб берсангиз.

— Менинг ўзим ҳам бу ҳақда тўхталишни истаб турган эдим. Гап шундаки, кейинги икки-уч йил ичида ўз асарлари билан довруғ таратган театрларимизга хориждан мунтазам таклифлар келиб турибди. Мен юқорида «Илҳом», «Мулоқот» театр-студияларининг чет элга боришларини айтган эдим. Аброр Ҳидоятов номидаги ўзбек драма театри Америка Қўшма Штатларининг Сиэтль шаҳрига ижодий сафарга таклиф қилинган. Афғонистонлик ҳамкасбларимиз билан тузилган шартномага мувофиқ, Фарғона театри апрель-май ойларида қўшни мамлакатда ўз спектаклларини намойиш этади. Июнь ойида эса Сурхондарё театри Қобулга боради. Бизнинг ижодий жамоаларимиз бу юртда ўз санъатини намойиш этаётган кунларда жумҳуриятимизга афғонистонлик театр арбоблари ташриф буюришади.

Сентябрь-октябрь ойларида Тошкентда биринчи марта Италия театрларининг фестивалини ўтказмоқчимиз. Жумҳуриятимизга жаҳонга машҳур актёр ва актрисалар, режиссёрлар ташриф буюришади. Илгари мамлакатимизда, аниқроғи, Москвада бир марта Италия театрлари фестивали бўлган, холос. Дўстларимиз юртимизда бўлган вақтида ўз спектаклларини намойиш қилиш билан бирга театрларимизда кўрсатилаётган бизнинг саҳна асарларимизни ҳам томоша қилишади. Биласиз, Италия театр санъати ниҳоятда тараққий этган мамлакат. Кейинги йигирма-ўттиз йил ичида Рим ва Милан театрида саҳна санъатининг ноёб намуналари яратилдики, бу асарларни эндиликда бутун жаҳон маданият ходимлари, хусусан, театр арбоблари ўрганмоқдалар. Шундай экан, фестивалнинг масъулияти катталиги, оғирлиги ўз-ўзидан равшан. Биз, ўзбек театр арбоблари машҳур санъаткорларга муносиб мезбон бўлолсак, устозлар анъаналарига амал қилиб яратган мукаммал спектаклларимизни кўрсатиб, меҳмонларнинг фикр-мулоҳазаларини эшитсак қандай яхши.

Жумҳуриятимизнинг барча театр арбобларини байрам билан табриклар эканман, олдимизда ана шундай масъулиятли ишлар ҳам турганлигини, ҳар қачон, ҳар қандай шароитда саҳна санъатимизнинг ривожи, равнақи учун ҳар биримиз масъуллигимизни яна бир бор таъкидлаб ўтаман.

Юсуф БЕРДИЕВ
суҳбатлашди.

1991 ЙИЛДА ОЗИҚ-ОВҚАТ ТАЪМИНОТИ МАСАЛАЛАРИНИ ЗУДЛИК БИЛАН ҲАЛ ҚИЛИШ КОМИССИЯСИНИ ТУЗИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Президентининг Фармонига кўра СССР Бош вазирининг ўринбосари Ф. П. Сенько раислигида ССР Иттифоқи ва иттифоқдош жумҳуриятларнинг 1991 йилда озиқ-овқат маҳсулотлари ва қишлоқ хўжалик хом ашёси етказиб бериш ва мамлакат аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари билан барқарор таъминлашга доир иқтисодий битимини амалга оширишга тааллуқли масалаларни тез ҳал қилиш комиссияси тузилди.

Комиссия таркибига озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни бевосита уюштириш, деҳқончилик-саноат мажмуи корхоналари ҳамда ташкилотларини режалаштириш, уларни маблағ билан таъминлаш ва уларга қарз бериш билан шуғулланаётган марказий идораларнинг, шунингдек қишлоқ учун моддий-техника ресурсларини ишлаб чиқариш ва етказиб беришни, озиқ-овқат маҳсулотлари ташиш ва уларни аҳолига сотишни таъминлаётган бир қанча вазирликлар ва идораларнинг раҳбарлари киритилди.

Мазкур комиссияга озиқ-овқат таъминоти, умуман бутун мамлакатда ҳамда айрим минтақаларда озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва уларни етказиб бериш билан боғлиқ ишларнинг аҳволини мунтазам равишда муҳокама этиб туриш ва амалий қарорлар қабул қилиш топширилди.

Аэропортдаги фожиа

Бир қанча оммавий ахборот воситаларида хабар қилинганидек, 23 март куни Навоий шаҳри аэропортига Тошкентдан учиб келган АН-24 самолёти қўнганидан сўнг ҳалокатга учради.

Фожиани текшириш ҳукумат комиссиясининг раиси, Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Кабинети Раисининг биринчи ўринбосари **И. Ҳ. Жўрабеков** ЎзТАГ мухбири **А. Барановга** бу ҳодиса хусусида қуйидагиларни гапириб берди:

— Ҳалокат маҳаллий вақт билан соат 13 дан 45 минут ўтганда юз берди. Тошкентдан учиб келган самолёт қўнишга рухсат олганидан сўнг, эсономон ерга қўнди, лекин тезликни ўз вақтида тўхтата олмади, учиш-қўниш йўлининг чеккасига чиқиб кетди ва қурилиш-ремонт ишлари учун тайёрлаб қўйилган бетон блокларга бориб урилди. Зарб билан урилиш ва ундан сўнг чиққан ёнғин натижасида 32 киши ҳалок бўлди, улар орасида 3 бола, экипажнинг ҳамма аъзолари бор. Ҳалок бўлганлардан уч киши касалхонага олиб кетилаётганида вафот этди. 32 киши турли даражада жароҳатланди ва улар ҳозир даволанмоқда.

Бундан самолётга керагидан ортиқ одамлар чиққан, юк ортилган эди, деган хулосага бориш керак эмас — 5 ёшгача болалари бўлган йўловчилар ҳисобига ўринлар керагидан ортиқ кўпайган эди. Мен ҳозирча авария сабаблари хусусида хулоса чиқаришдан тийилиб турган бўлардим — рўй берган воқеани ҳозир атрофлича текшираётган мутахассислар иши натижаларидан олдин бир нарса деёлмайман. Яқин кунларда улар самолётнинг техникавий ҳолатига, экипажнинг хатти-ҳаракатларига батафсил ва тегишли баҳо берадилар, ушбу ҳаво кемасининг фожиага йўлиқишига бу қадар таъсир кўрсатиши мумкин бўлган барча бошқа сабабларни ҳам изчил ўрганиб чиқадилар. Уларнинг хулосалари зўр диққат-эътибор билан кўриб чиқилади ва албатта кенг оммага маълум қилинади.

Ҳукумат комиссиямиз Навоийдан хабар келиши биланоқ, жумҳурият Президентининг бевосита кўрсатмасига мувофиқ тузилган эди. Бизга, энг аввало ўша жойнинг ўзида жабрланганларга, шунингдек уларнинг оила аъзоларига барча зарур ёрдам кўрсатиш, бошларига тушган кулфатни бир оз бўлса-да, юмшатишга уриниш вазифаси топширилганди.

Шаҳар партия комитети, Навоий кон-металлургия комбинати директори, СССР халқ депутати Н. И. Кучерский бошчилигидаги шу корхона раҳбарияти фожиа рўй берган ерда ёнғинни ўчириш, йўловчиларни қутқариш, жабрланганларга тез ёрдам кўрсатиш юзасидан зудлик билан зарур тадбирлар кўришганини айтишим керак. Жабрланганларнинг ҳаммаси шаҳар касалхонасига ва комбинатнинг табобат-санитария қисмига жойлаштирилди, уларга малакали тиббий ёрдам берилди. Биз қисқа муддат ичида, амалда бир кечада Навоий шаҳрида энг яхши кучларни, энг тажрибали шифокор-мутахассисларни тўплашга ва шундай қилиб кўпчиликнинг ҳаётини сақлаб қолишга муваффақ бўлдик.

Ҳали ҳамма ишни ҳал қилиб улгурганимиз йўқ — жуда оғир ва мураккаб ҳоллар бор. Лекин жабрланганлардан 7 киши ҳозирнинг ўзида касалхонадан соғайиб чиқиб кетди. Ана шу самолётда учиб келаётган икки аскар жароҳатланган бўлишларига қарамай, касалхонада ётишдан бош тортдилар, улар жабрланганларга ёрдам бердилар, аввал бошданоқ қутқарув ишларида қатнашдилар.

Ҳукумат комиссияси аъзолари даволаш муассасаларида бўлдилар, даволанаётган кишиларнинг аҳволини сўраб-суриштирдилар. Самолёт ҳалокати чоғида ҳалок бўлган кишиларнинг оилалари билан учрашдилар — суғуртадан ва қонунда назарда тутилган бошқа товон тўлашлардан қатъи назар, уларнинг ҳар бирига бир йўла икки минг сўм миқдорида ёрдам берилди, дафн маросимларини уюштиришга кўмаклашилди, бошқа масалалар ҳал қилинди. Тўғри, буларнинг ҳаммаси одамларнинг қайғусини унча енгиллаштира олмайди, ўлганлар қайтиб келмайди, лекин, ҳозир бизнинг назаримизда энг муҳими улар ўзлари ҳақида ғамхўрлик қилинаётганини, бошларига қайғу тушган кунларда ёлғиз эмасликларини ҳис қилишларидир.

Сўзимнинг охирида оммавий ахборот воситалари, шу жумладан марказий рўзномалар, телевидение ва радио бундай воқеаларни ёритишга жуда катта масъулият билан ёндашишларини хоҳлардим. Мен бунда «Правда» рўзномасида чиққан хабарни назарда тутяпман. Ана шу хабарда Ўзбекистон пойтахти аэропортида фалокат юз берди, деб айтилади, бошқа ноаниқликларга ҳам йўл қўйилган. Шошилмаслик, одамлар бошига тушган кулфатдан фойдаланиб асоссиз шов-шув тарқатмаслик керак.

• ҚАЙТА ҚУРИШ ВА ИЖТИМОИЙ АДОЛАТ

ЁРУҒ ЮЗЛИ ЎЗБЕГИМ!

Расул РАҲМОНОВ, Шароф УБАЙДУЛЛАЕВ

V. ТУҲМАТ БАЛОСИ

Ўт балоси, сув балоси, туҳмат балосидан асрасин...
(Халқ ҳикматидан).

Инсоф ва адолат билан айтганда, пахтачиликда «қўшиб ёзиш» ва ёхуд пахта сотиб олиш — деҳқоннинг охирги чораси эмасмиди? «Планлаштириш»нинг темир «интизоми» олдида у хўжалик раҳбари учун сўнгги заруратга айланмаганмиди? Хўш, шундай экан, тергов ва суд маҳкамалари нега пахта ишларида айбланиб, суд қилинган ва натижада жиноий жавобгарликка тортилган 5 минг кишининг тақдирини ҳал этганда бирон марта Жиноят кодексининг 14, 42, 43-моддаларини очиб кўришни лозим деб топмадилар? Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг оқловчилар бонг урган ушбу бандлари «Пахта комиссияси» тузилган 1989 йилга қадар нега ишламади?!

Шу ўринда ўтмишдаги улуғ адвокат Плевако заковати беихтиёр ёдга тушади... Беҳад зукколиги ва топқирлиги билан ном қозонган адвокат ўз ҳимоясига олган навбатдаги «айбдор» иши билан танишиб бўлгач, «уни оқлашим учун менга бир минут кифоя» деганда унга «лоф ҳам эви билан-да» дегандек қарашади. Суд бошланганда эса, Плевако «шу бир минутлик шартини ўзгартирмоқчи эканлигини» айтиб, судга мурожаат қилади. «Нима, чўчияпсизми? Аввал бошда бир минут кифоя деб айтгандингиз чоғи?» дейди унинг мухолифлари. «Чуқурроқ ўйлаб қарасам, бир минут кўплик қиладиган кўринади, ярим минут кифоя экан»... деб жавоб қилади оқловчи.

Плевако ўз ҳимоясига олган маҳбус черков мулласи, яъни поп эди... Нима фалокат босиб, поп черков кассасига қўл чўзган ва оқибатда бундан оғир пушаймонлиги кўриниб турарди. Ниҳоят халойиқ жамулжам. Суд томонидан айбномалар ўқилди. Халойиқнинг қаҳру-ғазабини кўзғаш мақсадида, бирга ўнни қўшиб попнинг гуноҳи худо олдидаги оғир гуноҳ эканлиги таъкидлангач, сўз навбати адвокатга етиб келди. «Халойиқ, поп ҳазратларини танийсизми?» деб сўрабди Плевако, «Танийимиз, танийимиз», деб жавоб қайтарди халойиқ, «У сизларнинг қанчадан-қанча гуноҳларингизни кечирганми?», «Кечирган-кечирган!... «Нене гуноҳларингиз учун авф сўраб келганингизда биронтангизга рад жавобини қилганми?». «Йўқ, йўқ!»... «Бўлмаса, сиздан бир илтимосим бор: унинг ҳам биргина гуноҳининг баҳридан ўтинг!» деганда халойиқ қарсак чалиб юборган ва бу олқишлар қаршисида кўзи тиниб, боши айланиб кетган суднинг ҳам оқлов ҳукмини ўқишдан ўзга чораси қолмаган экан...

Ўтмиш рвоятининг тарбиявий аҳамияти сўнмаганлиги табиий. Ривожланган социализм даврида ҳам плеваколар уруғи қуриб битмаганди, бироқ нафақат уларнинг оташин нутқига, балки жумҳуриятнинг Олий Қонунлари ваколатига эга бўлган жиноят кодексининг «ўз мақсадларига мос келмаган» бандларини четлаб ўтишга қодир «қонуншунослар» пайдо бўлиб улгурган эди! Уларнинг синалган «зарбдор десанти» 1984—1989 йилларда «пахта иши» баҳонасида жумҳуриятни қамал қилиб турарди!

«Ўзбек мафияси» уларга бир баҳона эди холос! Биз социалистик жамият тарихида кўз кўриб, қулоқ эшитмаган «десантчилар юриши» тафсилотларига ҳали қайтамиз. Келгуси мақолаларимизда бу «юриш»нинг асл мақсадлари ва «қонуний асослари» хусусида сўз боради...

Энди туҳмат балосига учраган оиланинг ҳолатини тасаввур этадиган икки мактуб билан таништиришни лозим топдик. Ўйлаймизки, бу хатлар фожеалар кўлами нақадар чуқурлигини яна бир бор кўз олдимизга келтиради...

ССР БОШ ПРОКУРОРИГА! Хива районидаги Дзержинский номли колхоз 1-бригадаси қарамоғида яшовчи Отаева Гулчеҳра томонидан АРИЗА: Сизга етти фарзанднинг онаси сифатида мурожаат қилмоқдаман. Турмуш ўртоғим Ёқубов Раимбой (хат аслига мувофиқ келтирилмоқда—ред.) Хоразм область судининг ҳукми билан олти йил озодликдан маҳрум қилинди. Турмуш ўртоғим Дзержинский номли колхоз раиси бўлиб ишлаган чоғида давлат планларини бажараман деб пахта сотиб олишга ва шу билан «қўшиб ёзиш»га мажбур бўлган. Ўтган даврда бундай ишлар бўлганлигини ҳеч ким инкор этмайди. Турмуш ўртоғим «қўшиб ёзиш»га кимлар ва қандай мажбур этишганини суд олдида яширмай-оширмай айтиб берди. Мен «қўшиб ёзиш»ни оқламоқчи эмасман, турмуш ўртоғим ҳам бу оқимни қоралайди. Лекин ҳар бир одам ўзи келтириб чиқарган, шахсан ўзи содир этган жиноят учун жавоб бермайдими! Бас, шундай экан, «қўшиб ёзиш»нинг илдизи бизнинг қишлоғимизда эмас эди-ку! Эрим буни судда жуда ишонарли қилиб баён қилиб берди: «қўшиб ёзиш» илдизи Хоразмда ҳам эмас, Ўзбекистонда ҳам эмас... Шундай экан, нега пахта деб, давлат плани деб жон олиб-жон берган кишилар охир-оқибатда қамоққа тушиб, азоб тортиши керак! Молу мулки мусодара қилиниб, оила аъзолари бадном қилиниб, хонавайрон бўлиши инсофданми! Наҳотки, мамлакатнинг олий органларида ўтирганлар менинг турмуш ўртоғим каби минг-минг кишилар кимнинг ва ниманинг қурбони бўлганлигини пайқаб етмайдилар!

Отам Улуғ Ватан урушида ҳалок бўлган эди, ўғлим Улуғбек Афғон урушидан жон олиб-жон бериб яқинда қайтди. Эрим, шунча йил кечани-кеча, кундузи-кундуз демай, план, мажбурият деб, соғлиғидан айрилиб, бугун турмада ўтирибди. Оилага давлатнинг бир тийинини ишлатмай, туҳмат балосига учраб қолди!

Давлатимизнинг олий органидаги ишбошилар, айтинглар, одам боласига шунчалар азоб бериладими! Эрим ўрта ёш бўлишига қарамай, оғзида битта тиши қолмаган, қанд касали хуруж қилиб, оёқ-қўлларидан мадор қочган, икки букилиб қолган, қаддини тиклаб туролмайди! «Қўшиб ёзиш»га мажбур қилганлар қолиб, пахта берганлар азоб тортса, шу адолатданми! Турмуш ўртоғим Ёқубов Раимбойнинг пахтани «қўшиб ёзиш»дан бир тийин манфаатдор бўлмаганлигини назарда тутиб, соғлиғи оғирлашганини эътиборга олиб, фарзандлари ва оилавий аҳволини инобатга олиб, уни озодликка чиқаришингизни ўтиниб сўрайман. Эрим зудлик билан касалхонада даволаниши керак. Кейин кеч бўлади!.. Отаева Гулчеҳра, имзо. 1987 йил, 6 февраль».

«СССР Олий Судининг Раисига! ...Мен ёш кадрман, лекин ҳаётнинг аччиқ-чучугини татишимга тўғри келди. Дадам, Ёқубов Раҳим, «пахта фронти»га жалб этилганида, мен «афғон фронти»га ташланган эдим. Қанчадан-қанча дўстларим афғон тупроғида бегуноҳдан-бегуноҳ жувонмарг бўлдилар. Кўзим ўнгида жон берган дўстларим бўлди... Лекин баъзан уларни асраб қолиш иложиси бўлмади. Энди ўйлаб қарасам, пахта фронтининг бошқа фронтлардан фарқи нимада! План—забт этилиши шарт бўлган марра бўлган! Мен ўз интернационал бурчимни шараф билан бажариб қайтдим, бироқ пахта фронтида ўз бурчини бажарган дадам қамоқда ўтирибди! Бу адолатданми!

Мен ёш умримда кўрган энг даҳшатли воқеалар Афғон фронтида деб ўйлар эдим, йўқ, энг даҳшатлиси ўз Ватанимда экан... Дадамнинг судида қатнашиб, юрагим қинига сиғмай, қоним гупуриб кетганда, бошимни қайси тошга ураримни билмадим. Афғон урушида мен ўз рақибларимни кўриб турардим, уларнинг мақсади ҳам аниқ эди: отмасанг, сени отадилар! Бу ерда эса адолатсизлик билан қандай курашмоқни билолмайсан! Сиз, олий органимиз раҳбаридан илтимос қилиб сўрайман: дадамнинг ишини адолатли ҳал қилиб беринг! Умрининг энг сўнгги кунларини яшаётган кишининг айбсиз айбдор бўлиб, қамоқда сақланиши адолатданми! Оиламизга ёрдам қўлингизни чўзишингизга умид қиламан. Мен ёшман, дадамга кўрсатган адолатли ҳукмингизни меҳнатим ва керак бўлганда жоним ва қоним билан ювишга тайёрман... Улуғбек Ёқубов, байналмилал жангчи. Имзо. 1987 йил, 16 февраль».

Бу хатларни шарҳлашга қалам ожизлик қилади! На чора, энг оғир мушкулларимизга марказ бир нигоҳ ташласа бас, ҳал бўлиб кетаверади деб хаёл қилардик. Марказдан ёғилган тош учун ҳам марказга миннатдорчилик билдирардик. Қуёш тутилса ҳам, Кремль курантининг олтин юлдузи порлаб турса бас, деб ўйлардик. Ниҳоят, «пахта иши» учун ҳам энг улуғ минбарлардан туриб марказга миннатдорлик сўзлари айтиб, таъзим қилган «улуғ»ларимиз топилди: «КПСС кўрсатган катта ёрдам ва Сиёсий бюро ташаббуси билан жумҳуриятда тартиб ва адолат ўрнатилди!» деб рапортлар йўлладик! Улар эса, ўз навбатида тергов маҳкамалари, қамоқхона ертўлалари, авахталарнинг темир панжаралари ортидаги минг-минглаб бегуноҳ кишиларнинг оҳу-фарёдини кўмиб, янчиб кетаверди... Туҳмат балоси неча минг йиллик маданий тарихга эга бўлган, жаҳонга Муҳаммад ал-Хоразмий, Форобий, Беруний, Ибн Сино, Темур, Улуғбек, Навоий каби улуғ зотларни бера олган халқ бошига бало-қазодай ёпирилганда ҳам карахт тураверадик, рапортлар устига рапортлар ёзишдан тўхтамадик! Юқоридан ҳар қандай тамға босилса, марҳамат ёрлиғи деб қабул қилавердик!

Ёлғоннинг умри қисқа, дейдилар. Туҳматнинг қора булутлари тарқалмоқда! Ҳақиқат қуёши балқиб келмоқда. «Пахта иш»ларига қўнган ғубор туманларининг чекиниши ойдин йўлимиздан — мустақил келажакдан дарақдир.

Йўлинг нурли бўлсин, ёруғ юзли ўзбегим!

Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг пахта иши бўйича комиссияси ўз ишини давом эттирмоқда. Жумладан, Сурхондарё область Сариосиё районидаги «Коммунизм» номли агросаноат бирлашмасининг бош директори марҳум Бобомурод Омонов ишини қайта кўриб чиқиш жараёни диққатга сазовордир. Шу иш юзасидан комиссиянинг икки мактубини айнан келтирамиз. Зеро, у оқлов жараёнининг ишончли далиллар асосида иш кўраётганлигини исботлайди.

«Ўзбекистон ССР прокурори, юстиция катта маслаҳатчиси Б. МУСТАФОЕВГА!

Нусхаси: Сурхондарё область Сариосиё районидаги «Коммунизм» совхозида яшовчи ОМОНОВ Олимжонга!

Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг «пахта иши» бўйича тузилган комиссиясида Омонов Олимжоннинг ёзган аризасига асосан отаси — марҳум Омонов Бобомурод ҳақидаги жиноят иш материаллари чуқур ўрганиб чиқилди. Тергов органи томонидан Омонов Б. «Коммунизм» совхозида директор вазифасида ишлаб, 1982 йилда Шеробод ва Ленин йўли район фирқа қўмиталарининг биринчи котиблари Эргашев Э. А., Эргашев Р. С.лар билан райондаги хўжаликлар пахта топшириш планларини бажарганларидан қолган ва ёрдамчилар томонидан терилаётган пахталарга «Коммунизм» совхози ҳисобига ҳужжат расмийлаштириб, жами 2129,9 тонна пахта қўшиб ёзиб, бу хўжаликларнинг ишчиларига ва ёрдамчиларига 848883 сўм иш ҳақи тўлаган. Совхозга келган 1549 сўмлик — «Газ—24» автомашина кузовини 1984 йилда пулини совхоз кассасига тўлаб, ўзига олган, кейинчалик кузовни совхозга қайтарган. Совхоз ҳисобида бўлган 2366 сўмлик ЛУАЗ автомашинасини совхоз ходими Махсаев Н.га, 2300 сўмлик ГАЗ—69 автомашинасини совхоз ходими Эшболтаев Ш. га соттирган деб Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 149-моддаси биринчи қисми ва 149, 155-моддалари билан айблаб, Сурхондарё область прокуратураси терговчисининг 1989 йил 12 февралдаги қарорига кўра жиноят ишининг Бобомурод Омоновга тегишли қисми у вафот этганлиги сабабли ҳаракатдан ётқизилган.

Иш материалларига кўра Шеробод ва Ленин йўли райони хўжаликларидан терилган пахта «Коммунизм» совхози ҳисобига топширилган. Давлатга топширилмаган пахта учун ҳужжат расмийлаштирилмаган ва шунингдек давлат манфаатига зарар етказилганлиги далиллари йўқ.

Шунингдек, совхоз ҳисобидаги автомашиналар, шу совхоз ходимларига совхоз ҳисобида бўлган баҳода сотилган бўлиб, шу билан биргаликда бу машиналардан совхоз ишида фойдаланиш кўзда тутилган. Ҳамда ундан совхозга зарар етказилмаган.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши томонидан «пахта иши» бўйича тузилган комиссия фикрига кўра Омонов Б.нинг ҳаракатларида жиноят таркиби кўринмайди.

Шунга кўра Сурхондарё область прокуратураси терговчисининг 1989 йил 12 февралда чиқарган қарорининг қонунийлигини текшириб кўришингиз ва унинг натижаси ҳақида марҳум Бобомурод Омоновнинг ўғли Омонов Олимжонга ёзма хабар қилишингиз сўралади.

Ўзбекистон ССР Олий Суди раисининг биринчи ўринбосари: А. А. Полвонзода. имзо. 1990 йил 15 октябрь».

«Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгашига. Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг «пахта иши» бўйича тузилган комиссияси томонидан... марҳум Бобомурод Омонов ҳақидаги жиноий иш материаллари ўрганиб чиқилди. Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши комиссиясининг фикрига кўра Бобомурод Омоновнинг ҳаракатларида жиноят таркиби бўлмаган. Шунга эътиборан, Ўзбекистон ССР Прокурорига марҳум Б. Омонов иши юзасидан чиқарган қарорининг қонунийлигини текшириб кўриш ҳақида тавсиянома киритилди... Ўзбекистон ССР Олий Суди раисининг биринчи ўринбосари А. А. Полвонзода. Имзо. 1990 йил, октябрь ойи».

Марҳум Бобомурод Омонов ҳақида биргина фактни эслаш кифоя: у қарийб 40 йил давомида бошқарган «Коммунизм» агросаноат бирлашмаси ҳаётидан учта ҳужжатли телефильм яратилганди. Бирлашманинг бош директори эса Улуғ Ватан урушида Берлинга қадар жанг қилиб борган, қатор жанговар орден ва медаллар қаторида жамоа хўжалигидаги катта хизматлари ва ташкилотчилик меҳнатлари учун Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонига муяссар бўлган эди. Халқ суйган раҳбар бўлган. Охир-оқибатда эса давлатнинг бир сўмини ўзлаштирмаган ҳолда ва хўжаликнинг умрини ўтаб бўлган, рўйхатдан чиқарилган иккита машинасини хўжаликнинг икки аъзосига сотишга розилик бергани учун узоқ муддатли қамоқ жазосига дучор бўлди. Немис-фашистлари қўлида, бешафқат жанг майдонларида таслим нималигини билмаган жангчи ўз юртидаги машъум қора кучларнинг, баттол «қонуншунослар»нинг қурбони бўлди...

Пахта ишларининг кўламини кенгроқ тасаввур этиш учун яна бир хатни сизнинг ҳукмингизга ҳавола этишни лозим деб билдик. У ногирон кекса отанинг ноҳақ қамоқ жазосини ўташ пайтида азоб-уқубат билан ҳаётдан кўз юмган фарзанди доғида битилган қалб нидосидир.

«Ўзбекистон ССР Олий Судининг раисига... Бухоро область Қоракўл районидаги Карл Маркс номли колхознинг 2-бригадасида яшовчи Улуғ Ватан урушининг II-группа инвалиди Ураев Очилдан АРИЗА:

Менинг ўғлим марҳум Очилов Икром 1977 йил январидан токим 1984 йилгача Қоракўл районидаги Карл Маркс номли колхоз правлениесининг раиси бўлиб ишлаб келиб, 1985 йил 15 апрелидан пахтани қўшиб ёзиш масаласида ноҳақ айбланиб қамоққа олинди. Дастлабки тергов органлари районимизда пахта ишларини тергов қилиш жараёнида колхоз раҳбарларини жиноий жавобгарликка тортиш учун сохта айбномалар ясадилар ва уни сохта гувоҳлар орқали мажбуран, куч ишлатиб, қўрқитиб амалга оширдилар. Ўғлимни 5 минг сўм пулни ўзлаштирганликда айблаб жиноий жавобгарликка тортдилар. Жиноят иши суд мажлисида кўрилганда биргина пахта топширувчисининг сохта гувоҳлигига асосланиб суд ҳайъати менинг ўғлим Очилов Икромга ўн тўрт йил озодликдан маҳрум этиш жазосини тайинлади. Тергов давомида ҳам, суд мажлисида ҳам ва шунингдек шикоят аризаси кўриб чиқилган Ўзбекистон ССР Олий судининг коллегия мажлисида ҳам ўша вақтда ишнинг ҳаққоний ҳолатлари эътибордан четда қолди. Тақдири тергов ва суд маҳкамаларининг ҳукмига боғлиқ бўлиб турган шахснинг тергов даъватига кўра берган мажбурий гувоҳлиги ўғлимни ана шундай оғир жазога маҳкум этишга асос қилиб олинди. Ҳатто шўрпешона ўғлимнинг оғир хасталиги ва бу ҳақда ички ишлар хизматига қарашли медицина-санитария қисмининг хулосалари ҳам эътиборсиз қолдирилди. Оғир қамоқ жазосига ҳукм қилинган ўғлимнинг қанд касаллиги, қон босими касалликларига оғир нафас қисиш касаллиги қўшилиб, унинг ҳаёти хавф остида қолди.

Мен биргина ўз ўғлим ҳақида гапирмайман. Бухоро областида менинг ўғлим каби ноҳақ жазога тортилган жабрдийда кишилар кўп бўлишди. Давлат планини бажариш йўлидаги буйруқларга мажбуран бўйсинган бу каби кишилар ўз ҳаёти ва соғлиғидан кечиб кеча-ю кундуз меҳнат қилиб, оқибатда қандай оғир кўргуликларга мубтало бўлдилар. Улар ўз пайтида вақт билан, имконият билан, қолаверса, ўз соғлиғи билан ҳисоблашмай, давлат планларини бажариш учун елиб-югурдилар. Бироқ, уларнинг хизмати нима билан якунланди? Хизматга туҳмат бўлди. На фақат уларнинг ўзлари, балки оила аъзолари, фарзандлари, ота-оналари, ёру-биродарлари оғир маломат остида қолишди. Менинг ўғлим Очилов Икром тақдири бу фожеанинг ёрқин далилидир. У адолатсизлик қурбони бўлди. Шўрлик ўғлим вояга етмаган ёш фарзандларини, қари отасини, ноҳақ топталган қадру қимматини ўйлаб, қамоқда жон берди!

Эй жумҳурият раҳбарлари, эй адолат посбонлари, қани айтингчи, қамоқда армон билан ҳаётдан кўз юмган йигитнинг норасида фарзандлари учун бундан ортиқ жафо бўлиши мумкинми? Қани айтингчи, давлатнинг бир тийинига хиёнат қилмай туриб ўғрига чиқарилган, чакки қадам босмай жиноятчига айланган бечора ўғлининг мурдасини кўришга ҳам зор бўлган ота учун бундан оғир мусибат борми, ахир?!

Ўйлайманки, сизлар, адолат билан иш тутиб менинг юрагимга оз бўлса, тасалли берасизлар. Токи бу қаро кунлар такрорланмасин! Ҳеч кимга, ҳеч бир зотнинг бошига туҳмат балоси тушмасин, деб умид қилиб қолувчи Очил Ураев. (Хат 1991 йил, 22 январь Ўзбекистон ССР Президенти И. Каримов қабулхонасига топширилди). Имзо».

Бу хатлар бизга ўтмиш нидоси бўлиб қолди. Улар туҳмат балоси нақадар оғир офат эканлигини ҳар қадамда бизга англатиб ва эслатиб туради. Ҳа, маҳбуслар вафотидан сўнг... оқландилар! Вафотидан бурун, афсуски, уларнинг оҳ-фарёдига, қамоқхона ертўлаларидан йўллаган шикоят хатларига қулоқ осадиган зот топилмади. Марҳумлар адолатга зор, эътиборга муштоқ, бир оғиз ширин сўзга қул бўлиб оламдан кўз юмдилар. Бизга улардан дилни эзгувчи хотиралар, армонли мактублар, жилд-жилд ёзишмалар қолди... Ўйлаймизки, бу ёзувлар қатидан бегуноҳ марҳумларнинг тирикларга — сиз ва бизга йўллаган қалб нидоси янграб турибди: «Бизни туҳмат балосидан асранг, қутқаринг!..»

Ушбу ҳужжатларни деярли асл ҳолда эълон қилар эканмиз, марҳумларнинг оқлиги ва поклиги учун улар ҳаммадан кўра кўпроқ ва ишончлироқ далил бўла олади, деб умид қиламиз. Марҳумларнинг покиза номини оқлаш ва тиклаш тирикларнинг бурчидир! Шу сабабли ушбу мақолага тушган ва тушмаган, пахта иши юзасидан ноҳақ қурбон бўлганларнинг пок номини тиклашда сизни ҳамкорликка чорлаймиз! Ўйлаймизки, марҳумлар руҳини шод этишдек хайрли ва савобли ишда ҳеч ким четда қолмайди. Бу йўлдаги хайрли ишингизда Сизларга аввалдан миннатдорчилик билдириб қоламиз.

(Давоми бор).

(Давоми. Боши рўзноманинг 50-, 52-, 54-, 57-сонларида).

Янги ҳафталик рўзнома

«Ишонч»га ишонч

Ўлкамизда гўзал баҳор шодиёнаси — Наврўз айёми сурури кечмоқда. Шу қувончли онларда жумҳуриятимизда чиқадиган рўзномалар сафи яна биттага кўпайди. Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг ҳафталик рўзномаси «ИШОНЧ»нинг нишона сони босмадан чиқди. «Азизлар, адолатли, меҳр-оқибатли бўлайлик» чақириғи рўзноманинг бош шиоридир.

Ҳафталик рўзнома саҳифаларида ранг-баранг мақолалар чоп этилиб, уларда фуқароларимизнинг тилидан ва дилидан жой олган мавзуларда мароқли сўз очилади. Рукунлар ҳам ранг-баранг: «Касаба уюшмаси ҳаёти», «Аввал иқтисод...», «Қадамингизга ҳасанот», «Биздан сўрабсиз», «Адолат тарозуси», «Онажоним табиат»...

Жумҳурият фуқароларининг бунёдкорлик фаолиятини, бахти-саодати, ўқиши, дарду-ташвишини ёритувчи бу рўзнома шу йилнинг апрелидан бошлаб хонадонларингизга кириб боради. У «Правда»нинг ярим ҳажмида 16 саҳифада чиқарилади.

Муштарийлар «Ишонч» кенг қанот ёйиб, парвоз этишига, халқимизнинг манфаатларини сабот ила ҳимоя этадиган севимли, сирдош рўзнома бўлиб қолишига ишонадилар.

ТОЖИКИСТОНДА ЎЗБЕК МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ ОЛДИДАН

Шу йилнинг июнь ойида Тожикистонда Ўзбекистон маданияти кунларини ўтказиш режалаштирилмоқда. Ташкилот комитетининг Тошкентда бўлган биринчи мажлиси ана шу воқеага бағишланди. Мажлисда маданият кунларини дўстлик, қардошлик, байналмилалчилик руҳида ўтказиш кераклиги таъкидланди. Ана шу байрамдан икки қўшни жумҳурият ўртасида янада қалинроқ ҳамкорлик ўрнатиш учун фойдаланиш зарур.

Тожикистонда Ўзбекистон маданияти кунлари муносабати билан амалга ошириладиган тадбирлар режалаштириб олинди.

(ЎзТАГ).

СПОРТ

САФАР УЧРАШУВИДА

◆ «Пахтакор» футболчилари дастлабки сафар учрашувини Донецк шаҳрида ўтказишди. «Шахтёр» жамоасининг меҳмони бўлган футболчиларимиз астойдил ҳаракат қилиб, мухлисларни қувонтиришга уриндилар. Зеро, пахтакорчиларнинг олийлигачилар билан ўйинаш ҳаддисини ололмаётганликлари сезилиб турди. 19-минутда И. Петров ҳисобни очди. Танаффусдан кейин меҳмонлар ташаббус билан ҳужумкорликка зўр беришга интилдилар. 54-минутга борганда И. Шквирин ҳисобни тенглаштирди. Бу ўйинда ҳам пахтакорчиларда мудофаанинг сустлиги маълум бўлди. Ф. Муҳамедов тўпни ўз дарвозабонига ошираётиб имкониятни бой берди. Боиси, кончилардан С. Шербаков тўпни чаққон дарвозага йўллаб, «Шахтёр»ни олдинга олиб чиқди. Шундай қилиб, пахтакорчилар бўлиб ўтган учта учрашувдан бир очкога эга бўлиб турибдилар. Энди пахтакорчилар 31 март куни пойтахт спартакчиларининг меҳмони бўлишади. Ҳозирча чемпионатда «ЦСКА», «Арарат», «Шахтёр» командалари олдинда боришмоқда.

СОВРИНЛАР ВА ЎРИНЛАР

◆ КУРАШ. Краснодар шаҳрида ўсмирлар ўртасида мамлакат чемпионати ўтказилди. Эркин кураш бўйича мусобақада тошкентлик Муҳаммад Қорамброҳимов биринчи ўринни олди.

◆ ЕНГИЛ АТЛЕТИКА. Донецклик лангар билан сакраш устаси Сергей Бубка яна ўзини кўрсатди. У яқинда она шаҳрида 6 метр 11 сантиметр натижа билан жаҳон рекордини янгилаган эди. Куни кеча эса Францияда ўтказилган халқаро мусобақада 612 сантиметрли натижа кўрсатди.

◆ ДЗЮДО. Волгоградда бўлиб ўтган ўсмирлар мамлакат биринчилигида тошкентлик Ирина Новогородцева билан Наталья Ан биринчи бўлишди.

ҚИРҒИННИ БОШЛАГАН ҲУКМ ҚИЛИНДИ

Қирғизистон Республикасининг Олий суди СССР Олий Кенгашининг собиқ депутати Атаман Тошалиевни 12 йил озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилди.

СССР Бош прокурорининг ёрдамчиси, ССР Иттифоқи Прокуратураси тергов гуруҳининг раҳбари Александр Фроловнинг ТАСС мухбирига хабар қилганидек А. Тошалиев ўтган йилнинг 5 июнида Ўш вилоятидаги қирғиз ва ўзбеклар ўртасидаги миллатлараро қарама-қаршиликдан фойдаланиб, безори жангариларнинг Ўзганга «юриши»га бошчилик қилди, у ерда ўзбекларнинг хонадонларида қирғинга бевосита раҳбарлик қилди, одамларни отишга буйруқ бериб турди.

Ҳаммаси бўлиб минтақадаги оммавий тартибсизлик билан боғлиқ 65 та жиноий иш судга оширилди. Шу ишларнинг деярли ярми кўриб чиқилди.

В. ЗЕНЬКОВИЧ,
ТАСС мухбири.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

Ташкилотлар, корхоналар ва ширкатларнинг раҳбарлари

ДИҚҚАТИГА!

«ФОТОН» ШИРКАТИ ҚУЙИДАГИ ИШЛАРНИ БАЖАРАДИ:

— уч ой мобайнида кафолатли хизмат кўрсатиш ва кейинчалик шартнома асосида хизмат кўрсатиш билан қўриқчилик ва ёнғин сигнализациясини монтаж қилиш ва созлаш;

— ёғоч конструкцияларга ёнғиндан муҳофазаловчи ишлов бериш;

ОП ва ОХП ўт ўчиргичларни зарядлаш ва қайта зарядлаш.

Ишлар ширкат материалидан давлат баҳоларида бажариб берилади.

Маълумотлар олиш учун қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, 700143, Ленинград узун кўчаси, 204-уй. Телефон: 65-29-65.

●

ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Тошкент «Металлообработка» ишлаб чиқариш бирлашмаси темирчилик-босқончилик ишлари бўйича ишлатилмай турган бўш қувватларга эга.

Ўзларининг хусусий материаллари ва асбоб-анжомлари, хом-ашёларидан фойдаланган ҳолда буюртмаларни бажармоқчи бўлганлар 46-62-73, 46-73-51 телефонлари орқали мурожаат қилишлари мумкин.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Сағбон кўчаси, 30-боши берк кўчаси, 79-уй.

●

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 27/III да **Гўзал Василиса** (12.00), **Травиата** (19.00), 28/III да **Этик кийган мушук** (12.00), **Оққуш кўли** (19.00), 29/III да **Чиполлино** (12.00), **Евгений Онегин** (19.00), 30/III да **Коппелия** (12.00), **Жизель** (19.00).

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 27/III да **Тўмарис** (19.00), 28/III да **Хотинлар «гап»идан чиққан ҳангома** (19.00), 29/III да **Юлдузли тунлар** (19.00).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУСИҚАЛИ ТЕАТРИДА — 27/III да **Ака-ука совчилар**, 28/III да **Анқовлар чайқови**, 29/III да **Кампир кетармиш**, 30/III да **Дардимни айтаман, куласизми?..**

АБРОР ҲИДОЯТОВ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 27/III да **Искандар** (премьера), 28/III да **Гўзаллар ва миршаблар** (16.00, 19.00), 29/III да **Лақма куёв** (16.00, 19.00), 30/III да **Отасининг қизи** (15.00, 19.00).

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ишлаб чиқариш кучларини ўрганиш кенгаши жамоаси иқтисод фанлари номзоди, катта илмий ходим Ю. М. Аминовга акаси

Муслим Мухсимович АМИНОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент халқ хўжалиги олий билимгоҳи ректорати, партия қўмитаси ва касаба уюшмаси ҳамда сиёсий тарих кафедраси жамоаси кафедранинг собиқ доценти, меҳнат ветерани

Тўйчи Ҳасанович МИРЗАБОЕВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Тошкент қишлоқ хўжалиги олий билимгоҳининг ректорати, партия ва касаба уюшмаси ташкилотлари ҳамда ҳисобхона ва молия кафедраси жамоаси шу кафедра мудири, профессор Р. Ражабовга онаси

Сапашбиби РАЖАБОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш муҳандислари олий билимгоҳининг ректорати, жамоат ташкилотлари ва фалсафа кафедраси жамоаси фалсафа фанлари номзоди, фалсафа кафедрасининг ассистенти М. С. Қозоқбоевага опаси

Маъфират Султоновна МУСАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Бош муҳаррир Р. РАҲМОНОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Ҳ. ИКРОМОВ, Н. М. МАЖИДОВ, С. МУҲАММАДЖОНОВ, М. Қ. МУҲСИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Т. Н. НАЖМИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари), В. Т. ОДИЛОВ, М. Қ. ПИРМАТОВ, Р. Қ. ТУРСУНОВ, Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ, А. С. УСМОНОВ, М. ХАЙРУЛЛАЕВ, Ж. ХОЛҚОСИМОВ. Э. С. ХУЖАЕВ (масъул котиб), М. ШЕРБУТАЕВ, О. ҲИКМАТОВ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, Тошкент–ГСП, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: муштарийлар фикрини ўрганиш ва хатлар — 33-21-43, 33-54-55, 32-53-16, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06; қайта қуриш ва ижтимоий адолат — 32-55-70, партия турмуши — 33-34-69, 33-38-55, 32-53-97, 32-57-19, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 33-81-48, 32-53-14, 32-54-09; қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 33-07-20, 32-53-15, 32-53-70; совет қурилиши — 33-15-29, 32-57-20, 32-54-18; фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21; адабиёт ва санъат — 33-20-36, 33-12-56, 32-54-35, 32-55-16; ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17; ахлоқ-одоб — 32-54-29; фельетонлар — 32-54-27; безатиш — 32-57-22.
ЎЗ МУХБИРЛАРИМИЗ: Андижонда — 4-48-85, Бухорода — 3-96-12, Гулистонда — 2-63-48, Жиззахда — 3-31-86, Қаршида — 3-25-79, Наманганда — 6-54-11, Нукусда — 2-42-62, Самарқандда — 35-22-90, Тошкентда — 32-53-20, Урганчда — 6-80-04, Фарғонада — 6-90-09.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана

Нашр кўрсаткичи 64583.
Буюртма № 5091.